REDACȚIUNEA,
Administrațiunea și Tipografia.
BRAȘOV, piața mare Nr. 30.
Scrisorĭ nefrancate nu se primesc. Manuscripte nu se retrimet.
INSERATE se primesc la ADMINISTRAȚIUNE în Brașov și la următórele Birourĭ de anunciurĭ:
In Viena: M. Dukes Nachf. Nax. Augenfeld & Emerich Lesner, Heinrich Schalek. Rudolf Mosse. A. Oppelik Nachf. Anton Oppelik. In Budapesta: A. V. Goldberger, Ekstein Bernat. In Hamburg: Karolyi & Liebmann.
PREȚUL INSERȚIUNILOR: o seriă garmond pe o colónă 6 cr.
— Publicărĭ mai dese după tarifă și învoială.
RECLAME pe pagina a 3-a o seriă 10 cr. séu 30 banĭ.

GAZETA TRANSILVANIEI

(Număr de Duminecă 26)

„GAZETA“ iese în fiăcare di.
Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 12 fl., pe șése lunĭ 6 fl., pe trei lunĭ 3 fl.
N-rii de *Duminecă* 2 *fl.* pe an.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 francĭ, pe șése lunĭ 20 fr., pe trei lunĭ 10 fr.
N-rii de *Duminecă* 8 francĭ.
Se prenumeră la tóte oficiele poștale din întru și din afară și la d-nii colectorĭ.
Abonamentul pentru Brașov
Administrațiunea, Piața mare Târgul Inului Nr. 30, etagiu I.: Pe un an 10 fl., pe șése lunĭ 5 fl., pe trei lunĭ 2 fl. 50 cr. Cu dusul în casă: Pe un an 12 fl., pe 6 lunĭ 6 fl., pe trei lunĭ 3 fl. — Un esemplar 5 cr. v. a. séu 15 banĭ. — Atât abonamentele cât și inserțiunile sunt a se plăti înainte.

Nr. 141.—Anul LXIII. Brașov, Sâmbătă-Duminecă 25 Iunie (8 Iulie). 1900.

Din causa sfintei sĕrbătorĭ a Nascerei Sf. Ión Botezătorul, diarul nu va apăré până Lunĭ séra.

Nou abonament
la
Gazeta Transilvaniei.

Cu 1 Iulie st. v. 1900

se deschide nou abonament, la care învităm pe toțĭ amicii și sprijinitorii fóiei nóstre.

Prețul abonamentului:

Pentru Austro-Ungaria: pe un an 24 coróne; pe șése lunĭ 12 coróne; pe trei lunĭ 6 coróne; pe o lună 2 coróne.

Pentru România și streinătate: pe un an 40 francĭ, pe șése lunĭ 20 francĭ, pe trei lunĭ 10 francĭ, pe o lună fr. 3.50

Abonamente numai la numĕrul poporal de Dumineca:

Pentru Austro-Ungaria: pe un an 4 coróne; pe șése lunĭ 2 coróne.

Pentru România: pe un an 8 francĭ, pe șése lunĭ 4 francĭ.

Abonarea se póte face mai ușor prin ***mandate postale.***

Administrațiunea.

Chiorenii și „frații de cruce“.

Chiorenii — după-ce au pus, cum e datina lor, mai întâiŭ în picióre pe streinĭ, adecă pe „frații de cruce“ și pe aliații acestora, pe Armenĭ și Jidanĭ, ajutându-le a face o bancă „patriotică“, care de-pe-acum dă 14% și mai bine dividende din sudórea bietului chioran — s'au hotărît a face ceva și pentru ei înșĭ-șĭ, înființând „Chiorana“.

Ai cugeta, că o mână de Ungurĭ, ce se află în Chior, și mestecătura de Ungurĭ, Armenĭ și Jidanĭ, ce este în Șomcuta, va fi recunoscĕtóre față de massa română din Chior, care nicĭ-odată nu s'a folosit de puterea sa, ca sĕ oprime pe acea mână de streinĭ în pămêntul sĕu străbun; din contră, după revoluția, sub opresiunea comună nemțéscă, ce n'a fost nicĭ meritată, nicĭ provocată de Românĭ, aceștia au uitat suferințele și crudele persecuțiunĭ îndurate de compatrioții lor. După absolutism, ajungênd Românii stăpânĭ în vatra proprià, au împărțit tóte beneficiile în mod marinimos cu asupritorii lor din 1848.

In timpul mai nou, în „era fericită“ a libertății și a parlamentarismului unguresc, massa poporațiunei române chiorane, ciuntită și lipsită de tóte drepturile sale municipale avute din vechime, a lăsat și lasă tóte așeḍămintele și edificiile sale, ridicate cu multe jertfe de muncă și avere, ca sĕ fiă folosite, pe nimica chiar, de uneltitorĭ în contra proprielor sale interese. Acum tot Românii chiorenĭ lasă, ca din averea lor sĕ se susțină șcóle comunale maghiarisatóre, sĕ se clădéscă edificiu pompos, în frunte cu inscripțiunea: „Községháza“ (casa comunei) asupra căreia sĕ stăpânéscă veneticii. In fine aceeașĭ massă de Românĭ, despre care vorbim, șĭ-a dat sprijinul sĕu moral și material, ca sĕ se înființeze „cassa de pĕstrare unguréscă“, pe care de ḍecĭ de anĭ o îmbogățesce din sudórea sa.

Ai fi credut, ḍicem, că cel puțin acum, când Românii chiorenĭ s'au hotărît a face ceva și pentru ei prin înființarea proiectatului institut „Chiorana“, aceștĭ veneticĭ, décă nu îi vor ajuta, dér cel puțin nicĭ nu-i vor împedeca întru ajungerea scopului.

Dér nicĭ pomenire! In contra înființărei proiectatei băncĭ românescĭ s'a pornit, precum se vestesce, dela „curtea domnéscă“ a marelui proprietar din Șomcuta și a unui farmacist renegat o agitațiune vehementă, căreia i-a succes a face, ca sĕ se retragă subscrierile a vre-o sută de acțiunĭ făcute de Românii șomcutenĭ.

Așa-dér acea mână de Ungurĭ din Chior s'a pus cu Românii, neasemĕnat mai mulțĭ la numĕr, cu carĭ trăesce în bine și 'n rĕu de multe sute de anĭ, pe picior de rĕsbunare. Ea împlinesce „misiune patriotică“. Lasă, ba se bucură, ca sĕ se înavuțéscă Armean, Jidan, Tatar, numai Românul sĕ nu ajungă pe pămêntul lui strămoșesc la nimica. Românul sĕ rĕmână pururea sĕrac, necult, umilit: acésta e devisa sistemului de guvernare la noi, acésta e și a Maghiarilor din Chior. Trist de tot, décă a unelti pururea în contra unui popor, ca cel român, împedecându-l cu cele mai ordinare mijlóce de-a se ferici și prin muncă cinstită, trece ca o „misiune patriotică“ înaintea celor ce adĭ se află la stăpânire.

Ne mirăm și de marele proprietar, capul de acum al amintitei „curțĭ domnescĭ“. Décă e adevĕrat ce se vestesce, atuncĭ s'a abătut cu totul dela spiritul tradițional al străbunilor sĕi, carĭ erau de convingerea, că Ungurii din Chior au mare lipsă de Românii din acel district, decât aceștia de ei.

Trist și rușinos lucru au sĕvêrșit înșĭ și acei Românĭ chiorenĭ, carĭ s'au lăsat influințațĭ de nisce uneltirĭ rĕuvoitóre și șĭ-au retras mâna de ajutor dela un lucru, ce tinde chiar la folosul și onórea lor. Nu vĕd unde a ajuns Chiorul prin conducerea și influințele streinilor pușĭ de ei înșĭ-șĭ în fruntea districtului? Nu s'au săturat încă nicĭ acum de sfaturile și „bunăvoința“ lor?

Nu putem crede totușĭ, ca uneltirile acestea ale „fraților de cruce“ sĕ nu deschidă ochii bravilor noștri chiorenĭ și sĕ nu-i îndemne la îndoite încordărĭ de puterĭ, ca în măna rĕuvoitorilor sĕ-șĭ înființeze „Chiorana“, care va fi spre folosul și onórea lor.

Facem atent publicul român de pretutindenĭ asupra uneltirii sus amintite și-i avertisăm asupra datorinței de-a nu pregeta a-șĭ da concursul la reușirea scopului, ce urmăresc frații acelui ținut pe cât de frumos, pe atât și de românesc.

Revista politică.

Și în Austria și în Ungaria corpurile legiuitóre fiind în vacanță, politica se face, mai bine ḍis veștejesce, în cabinetele ministeriale. Afară de evenimentele din China, am puté ḍice că nimic nu mai preocupă adĭ serios pressa, diplomația și pe politicianĭ. Avem așader înăuntru o stare de amorțélă în politică. S'au petrecut totușĭ sĕptĕmâna acésta lucrurĭ, carĭ merită sĕ le însemnăm.

Este fără îndoială caracteristic pentru stările dintre Maghiarĭ și partidele lor, că cu tot năduful pricinuit de căldurile caniculare, corifeii taberelor din dietă luând la ochiu „provincia“, alérgă 'ncóce și 'n colo prin țéră, ca sĕ-șĭ câștige aderențĭ și sĕ facă propagandă pentru „principiile“ politice de carĭ se conduc. Importante sunt mai ales adunările ce le-a aranjat ḍilele trecute **„partida poporală“ în Săcuime** cu scop de a-se organisa în acéstă parte a Ardealului, de așĭ aduna aderențĭ și de a-se pregăti în fața viitórelor alegerĭ generale dietale Contele Zichy și cu ai sĕi șĭ-a pus de gând sĕ cuceréscă Sĕcuimea pentru partida lui.

FOILETONUL „GAZ. TRANS.“

Rivalii.

O icónă din rĕsboiul american de secesiune de
Fr. C. Wickede.

Vĕlul nopții acoperea câmpul și pădurea și greerușii începuserĕ cântecul lor vesel, când un tînĕr sergent din regimentul 48 de Ohio, cu pușca subsuóră, venea pășind ușor pe drumul dela Jamestown în Virginia. Era un om de statură mică, îndesat și lat în spete, pĕrul sĕu castaniu buclat, precum și ochii sĕi albaștri dĕdeau feței sale ceva prietinos, mai ales și prin șapca militară vênĕtă, ce era pusă pe-o urechiă.

Luna tocmai rĕsărise și se vedea printre pomĭ, când el zări coperișul de șindrilă acoperit cu mușchiŭ al unei case de farmier singuratice de lângă țĕrmul rîului St. James. El îșĭ cumpăta pașii. Ramurele dese ale vechilor bradĭ de dinaintea clădirei ascundeau fațada ei privirilor călĕtorului și numai după-ce el deschise portița dela gardul ce-o încunjura și trecuse prin grupul de pomĭ, vĕḍù lucind prietenos la feréstră lumina, ce-i slugea de obiceiŭ ca stea conducĕtóre.

De-odată îșĭ oprì pașii, căcĭ audì accente și vorbe strĕine, neobicĭnuite în locul acesta. La drépta în odaiă sta sub zarea luminei o fată tênĕră în intimă conversațiă c'un oficer de rebelĭ voinic. Persóna sergentului nu putù fi zărită de cei doi, fiind-că acesta sta în umbră, nu puteau sĕ-l vadă, chiar décă s'ar fi uitat în acea parte unde se afla. Cu simțul gelosiei celei mai înfocate în piept, tremurând în tot corpul, el se apropià cu băgare de sémă cu câțĭ-va pașĭ și se stârci apoi, pândind părechia din odaiă cu ochii unui tigru.

„Necredinciósă!“ murmurà el printre dințĭ. „Mai înșelat și nicĭ-odată nu-țĭ voiŭ ierta acésta. O întêlnire c'un oficer de rebelĭ frumos, trebue sĕ aibă ceva fórte atrăgĕtor. — Dumneḍeule, sĕ mĕ facă sĕ cred, că eu sunt alesul inimei ei — ce prost am fost sĕ dau credĕmênt jurămintelor unei femei dela Sud.“

De-odată întorcêndu-se fata, el curmà convorbirea acésta cu sine însu-șĭ. Ea se uita în direcțiunea, în care se afla el și ascultând puse mâna pe brațul celui ce o însoția.

„Tăcere, n'audĭ tu nimic?“ șoptì ea. „Póte sĕ mĕ fi amăgit a crede, că am auḍit pe cine-va vorbind“.

„Cine, scumpa mea Ellen, sĕ cuteze a turbura convorbirea nóstră?“ întrebà oficerul încrețindu-șĭ fruntea.

„Nu, nu“, ḍise ea roșindu-se ca racul, „de sigur, că nimenea n'ar cuteza a face acésta. Inchipuirea mea m'a amăgit. Robert, acésta o cred și eu acum“.

El o îmbrățișà și o sărutà cu dragoste. „Tu parĭ ceva cam iritată, draga mea“, dise el încet și cu gingășiă. „Viața ta singuratică e totușĭ“...

„Mătușa bĕtrână e dór la mine și societatea ei îmĭ oferá destulă distracțiă“, rĕspunse ea.

„Dér cânii ceia de Yankeei, carĭ de cât-va timp îșĭ au tabĕra din sus de rîu, nu v'au molestat ei nicĭ-odată? Pe Dumneḍeul meu, décă așĭ sci“...

„Rușine, Robert!“ îl întrerupse ea, „nu-i frumos a vorbi în acest mod despre trupele uniunii; toțĭ, câțĭ au trecut pănă acum pe aicĭ, ne-au întêmpinat întotdéuna cu stima, ce se cuvine femeilor“.

„Ha, ha, ha!“ rîse tînĕrul oficer, „cine a mai auḍit ca Yankeul sĕ aibă respect de alt cevașĭ, decât de regele dollar? Pentru aur poțĭ avé tot dela el și pentru el îțĭ dă chiar și pe mamă-sa“.

„Nu, Robert“, rĕspunse Ellen, „le facĭ nedreptate; fiind-că sunt șirețĭ, dibacĭ și tăcuțĭ. Tu credĭ, că trebue sĕ fiă și ordinarĭ și ómenĭ de nimic. Ah, de ai sci, ce fericită m'ai face, décă te-așĭ putea convêrti dela astfel de părerĭ“.

„Scumpa mea Ellen“, ḍise el, îmbrățișându-o, așa că gelosul pânditor abia îșĭ mai putea stăpâni pasiunea, „orĭ cât de mult mĕ simt atras de tine și las sĕ fiu condus în cele mai multe lucrurĭ de influența ta, nicĭ-odată, nicĭ-odată, nu vei puté sĕ schimbĭ părerile mele în punctul acesta. Eu totdéuna am credut'o și am și astădĭ acea părere, că nu esistă nicĭ un Yankeu brav și cinstit. Toțĭ sunt mișei și lașĭ“.

Decât partida poporală mai strașnicĭ și mai neastîmpĕrațĭ sunt **banffyștii** N'are ministru-președinte Szell un mai mare dușman, decât pe Banffy. Acesta i-a jurat rĕsbunare, pentru-că l'a trântit din domniă. Drept aceea umblă Banffy și alérgă în tóte părțile prin țéră, ca sĕ-șĭ întărĕscă tabĕra. Banffy e mare meșter în chițibușurĭ, și în lupta, ce o pórtă contra actualului ministru-președinte scie sĕ se folosĕscă de tot felul de scornitur̆ĭ. Mai dilele trecute a fost dat alarma prin fóia lui, „Magyar Szó“, că Szell vré sĕ vêndă nația ungurĕscă, deóre-ce ar fi încheiat „pact“ cu „daco-românii“, dându-le la 40 din aceștia loc în viitórea dietă ungurĕscă. Nicĭ Banffy n'o crede, dér totușĭ o spune.

*

In **Austria** s'a petrecut de asemenea un fapt, care nu póte fi trecut cu vederea. Fóia oficială austriacă a publicat la începutul sĕptĕmânei o patentă împĕrătĕscă, pe basa §-lui 14, care împuternicesce guvernul sĕ încasseze dările și competințele până la finea anului 1900; apoi o altă patentă, care dă guvernului dreptul de a contrage un împrumut de 50 milióne coróne pentru acoperirea celor mai urgente trebuințe de stat și, în fine, un autograf împĕrătesc, prin care se stabilesce *cvota* cu $66^{46}/_{49}$ procente pentru Austria și $33^{3}/_{49}$ procente pentru Ungaria. Mĕsura acésta a trebuit sĕ fiă luată din causă, că parlamentul n'a putut sĕ satisfacă trebuințele cele mai urgente ale statului și guvernul a fost silit sĕ-șĭ ia refugiŭ érășĭ la § 14, adecă sĕ dispună pe cale neparlamentară cu privire la trebuințele de stat.

Se mai susține, că tot cu ajutorul § lui 14 guvernul Koerber va introduce *legile de limbă.* Apoi se mai afirmă, că vor fi convocate la tómnă *dietele provinciale.*

*

Din cele ce s'au petrecut înafară remarcăm, că luptele dintre **Burĭ și Englesĭ** continuă și acum, ba pare că încă de aci încolo Burii au sĕ facă marĭ supĕrărĭ Englesilor. Luptele de guerilla, începute de Burĭ după ocuparea Pretoriei, nelinișcesc dór' și mai mult pe cei din Londra, decât luptele marĭ de mai înainte. Mareșalul Roberts mereu trimite raporturĭ telegrafice despre nesfîrșite ciocnirĭ, ce trupele lui le au cu Burii. Tot-déuna resultatul acestor lupte sunt pierderĭ în mortĭ și rănițĭ pe partea Englesilor. In Oranje a fost la finea lunei trecute o mare încăerare lângă Lindley. Cu ocasia acésta dintre Englesĭ au cădut și au fost rănițĭ 64 soldațĭ. In 27 Iunie Burii au înaintat pe tĕrmul rîului Vaal până la Johannesburg și ei nu s'au retras, decât după-ce întréga garnisónă englesă a dat peste ei. Scirile aceste fac o impresiă cât se póte de rea în Londra și în opinia publică englesă a început sĕ cucerĕscă teren credința, că luptele astea micĭ, în care cad fórte mulțĭ Englesĭ, vor crea o situațiune critică pentru posiția Englesilor.

Rĕsboiŭ în China.

Nu mai póte fi vorba acum numai de o simplă rĕscólă a Boxerilor, ci de *rĕsboiŭ formal.* Stările în China s'au înrĕutățit așa de mult, încât fiorĭ de gróză au cuprins deodată lumea întrégă, mai ales de când s'a adeverit scirea despre omorul, ce l'au sĕvîrșit Boxeriĭ și trupele chinese regulate față cu representantul Germaniei in Peking br. Ketteler. Ambasadorul german a fost ucis pe stradă și cadavrul lui fù sfâșiat în bucățĭ. Sângele sĕu a înfuriat și mai mult pe Chinesĭ. Ei au năvălit asupra edificiilor ambasadelor și, afară de douĕ, le-au prefăcut în cenușă și au aruncat în mijiocul flacărilor mulțime de servitorĭ indigenĭ dela ambasade, pe carĭ încă i-au ucis.

*

Scirea despre acest omor, sĕvêrșit în 18 Iunie, a produs în Germania enormă agitațiă. Impĕratul Germaniei a inspectat Marțĭ trupele germane menite a fi trimise în China, și cu prilejul acesta a ținut un discurs rĕsboinic, în care a dis, că omorîrea ambasadorului german cere *pedepsire esemplară și strigă rĕsbunare.* Nu se va liniști împĕratul, până când stindardul german nu va fâlfâi victorios pe zidurile Pekingului.

Cu alte cuvinte, împĕratul Wilhelm a proclamat *starea de rĕsboiŭ* față cu China. Impĕratul a mai accentuat în vorbirea sa, că Germania pornesce la rĕsboiŭ în numele *civilisațiunei* și că tóte puterile civilisate trebue sĕ participe la pedepsirea Chinesilor. Décă de fapt scopul ar fi numai acesta și puterile s'ar mărgini numai la *pedepsirea* accentuată de Wilhelm, procederea lor ar fi basată și îndreptățită. Chinesii însĕ bine sciu, că puterile interesate în China vor sfâșiarea imperiului lor și de aceea de mult s'au pregătit pentru a preîntîmpina marele pericul, ce-i amenință, și a face față politicei de cucerire europénă, ce de mult s'a pus în lucrare sub mantaua civilisațiunei. Nicĭ n'au așteptat sĕ fiă provocațĭ. Au provocat ei și culmea provocării își află cea mai viuă espresiune în uciderea ambasadorului german.

*

Flacăra rĕsboiului a încins tótă împĕrăția câtă se află între legendariĭ muriĭ chinesĭ. Situația este mai desperată în *Peking.* Viața creștinilor de acolo atêrnă de un fir de pĕr. Ba, décă este adevĕrată o faimă rĕspândită de „Independance Belge“ din Bruxella, *în Peking s'a întêmplat deja măcelărirea tuturor Europenilor. Nicĭ un European n'a putut sĕ scape.* Chinesiĭ au tăiat capetele Europenilor ucișĭ, le-au tras în țĕpă și le-au ridicat de-asupra zidurilor orașului. — Din *Shanghai* se vestesce la Londra cu data de 3 Iulie, că edificiile ambasadelor, carĭ au rĕmas încă întregĭ, sunt pline cu rănițĭ. *Cadavrele celor ucișĭ zac grămadă în curtea și în strada ambasadelor.*

Și cum-că Chinesii șĭ-au pus de gând sĕ stîrpĕscă cu fier și foc tot ce e strĕin în împĕrăția lor, se vede și mai lămurit din douĕ edicte, ce le-a dat împĕrătésa vĕduvă cu privire la rĕscóla Boxerilor. In unul din edictele acestea date către toțĭ vice-regii chinesĭ se dice:

„*Este imposibilă oîmpăcare cu creștinii* ***pentru pustiirea cărora s'a unit întreg poporul,*** înțelegêndu-se aicĭ miliția, învĕțații, nobilimea și principii. Prin atacarea forturilor dela Taku, strĕinii au început rĕsboiul contra Chinei. Din causa acésta amărăciunea împotriva tuturor strĕinilor a crescut. Asuprirea poporului este lucru primejdios, din care causă *sprijinirea mișcării contra strĕinilor pare a fi un lucru cu sfat.* Acușĭ se va vedé, décă China séu strĕinii sunt mai tarĭ La tótă întêmplarea *toțĭ guvernatorii trebue sĕ-șĭ adune trupe* pentru apĕrarea teritoriului lor, căcĭ *ei sunt responsabilĭ pentru orĭ-ce perdere de teritoriu*“.

Edictele acestea au fost date în luna trecută De atuncĭ s'au petrecut lucrurĭ marĭ. Principele *Tuan* și generalul *Tung-Ku-Siang* au rĕsturnat guvernul, au arestat pe împĕratul si împĕrătésa și cu lozinca: *mórte strĕinilor*! au luat tótă puterea în mâna lor.

Principele *Tuan* s'a aliat cu Boxerii, pe stradele Pekingului domnesce o adevĕrată anarchiă, porțile orașului au fost închise și împĕratul și împĕrătésa sunt ținuțĭ ca *prisonierĭ* în palat.

Intr'aceea se vestesce, că în jur de *Tien-Cin* au reînceput érășĭ luptele între Chinesĭ și Europenĭ și că însușĭ admiralul engles *Seymour* a fost greu rănit într'o luptă cu Chinesii.

*

Lumea întrégă privesce acum cu nerăbdare sĕ vadă, ce vor face *marile puterĭ europene.* Cea mai mare activitate o desfășură *Germania* contra Chinei. Ea sĕ mobilisĕză cu mare grabă și trimite trupe și nouĕ corăbii de rĕsboiŭ. In Berlin domnesce o mare iritațiune. Câțĭ-va Chinesĭ au fost insultațĭ pe stradă, ér la burse s'a manifestat dilele din urmă o simțită scădere a cursurilor. Mare fierbere a produs în Berlin mai ales scirea, că multe corăbii chinese au plecat din porturile lor, ca sĕ atace pe întinsul mării și sĕ prindă o corabiă de transport germană.

Orĭ cât de mare este însĕ periculul în China, afară de Germania nici una din puterĭ nu desfășură o activitate că acésta. Ministru de esterne frances a declarat în cameră, că *Francia* n'are plăcere a purta rĕsboiŭ cu China, ci vré sĕ susțină acolo situația teritorială de adĭ.

Mult mai nedeslușită este atitudinea *Angliei.* Anglia nu póte sĕ se misce așa de liber, cum i-ar plăcé, fiind-că mânile ei sunt legate în Africa de miadă-di. In locul ei însĕ Anglia ar voi sĕ împingă pe *Japonia,* care stă deja gata a trimite o mare armată în China, dér așteptă mai întâiŭ mandat.

Pe când însĕ Anglia ar voi bucuros sĕ dea Japoniei rolul de a face ordine în China, *Rusia* nu se învoesce nicĭ-decât. Dér *Rusia nu vré* nicĭ ea *sĕ pórte rĕsboiŭ cu China.* Acésta se deduce cel puțin dintr'un rĕspuns, ce l'a primit căpitanul Doblovoski din Taku dela guvernul din Petersburg. Căpitanul a întrebat pe guvernul rusesc, ce sĕ facă cu soldații chinesĭ prisonierĭ. Statul major al marinei rusescĭ i-a telegrafat, la însărcinarea oficiului de esterne, că *Rusia nu pórtă acum rĕsboiŭ cu Cina.*

Așa-dér între Germania, Rusia. Francia și Anglia, esistă deosebirĭ marĭ de vederĭ în cestiunea „contra Chinei“. Ba *Kreuzzeitung* din Berlin publică un comunicat, în care dice, că atitudinea presei rusescĭ produce pretutindenĭ mirare. Aceste foi scriu mereu contra Germaniei și a factorului ei politic cel mai înalt, bănuind politica germană într'un mod, ce nu se póte înfiera în deajuns.

Și până când marile puterĭ merg fără un plan hotărît, Chinesii își fac drumul lor și lucră bărbătesce pentru stîrpirea strĕinilor.

„Mincinosule!“ strigà sergentul năvălind în odaiă și pășind în fața oficerului de rebelĭ înmărmurit, „așa ceva póte dice numai un miserabil hăitaș de Negri“.

„Sergent Coleman!“ strigà fata înspăimêntată, sărind între cei doi bărbațĭ; „te rog pe tot ce-țĭ este mai scump, întorce-te érășĭ în tabĕra d-tale — nu mĕ gândeam, că vei fi în apropiere — eu“ —

„O, tu necredincióso!“ dise sergentul într'un ton trist și aspru; „așa țĭ ții tu jurămêntul, pe care eu l'am privit ca sfânt, șarpe veninos! dispretul este singurul“. ...

„Blăstĕmatule!“ strigà rebelul, scoțĕnd revolverul din brêu, „fă-țĭ iute ultima ta rugăciune“.

„Doi fac o pĕrechiă!“ rĕspunse celalalt, făcĕnd un pas înapoi și scoțĕnd și el arma de foc, „voiŭ face dór și eu parte din joc?“

„O, nu, pentru Dumnedeu, nu!“ strigà Ellen, frângêndu-șĭ mânile și sărindu-i înainte; „nu se póte, nu-i iertat. Acest om, acest oficer“...

Inainte de ce sĕ pótă sfîrși, rĕsunà focul din revolver prin întunerecul nopții și c'un strigăt de durere tînĕra fată cădù la pămênt. Glonțul rebelului nimerise piciorul sermanei copile.

„Dumnedeule, ce am făcut!“ strigà Robert, îngenunchiând lângă ea. „Afurisită sĕ fiă violența și nebăgarea mea de sémă! Ellen, iubita și scumpa mea soră, unde eștĭ rănită?“

Ca și lovit de trăsnet sta sergentul pe loc.

„Dumnedeu îmĭ ierte bănuiala mea — ea déră totușĭ nu e necredinciósă — acel bărbat e fratele ei!“

„Da, sunt fratele ei. Décă însĕ d-ta eștĭ un om de trébă, ajută-mĭ sĕ o aședăm pe canapea. Noi putem sĕ ne tragem séma între olaltă mai târdiu“.

Iute Coleman era gata de a urma învitării și punĕndu-șĭ pușca la o parte, el ridicà fata leșinată, fără a avé lipsă de ajutorul fratelui ei. Audind împușcătura și sgomotul vorbelor, bĕtrâna mătușă venì și ea cu grabă sĕ vadă ce se petrece.

Ingrijirei acesteia îi succese sĕ facă, ca nenorocita sĕ-șĭ vină érășĭ în fire. Ea îi legà rana. Glonțul îi străbătuse prin talpa piciorului și cu tóte că rana nu părea periculósă, ea causa totușĭ sermanei fete marĭ durerĭ și putea eventual sĕ aibă ca urmare și pierderea piciorului.

Precum se vorbiseră, cei doi bărbațĭ părăsiră casa împreună. — „Sergent Coleman“, dise rebelul către contrarul sĕu, „avem sĕ ne răfuim încă unul cu altul. Cât voiŭ trăi, nu mĕ voiŭ liniști, până ce nu voiŭ fi rĕsbunat față cu d-ta urmarea acestei visite nocturne. Scóte-țĭ sabia, unul din noi doi trebue sĕ rĕmânem aicĭ pe loc.“

La moment sergentul urmà acestei provocărĭ și sabia lui solipiciósă eși din técă.

„Locotenent Weldon“, rĕspunse el, „eștĭ fratele lui Ellen, și de aceea așĭ dori, ca acéstă luptă sĕ nu aibă loc — voiŭ sĕ uit vătĕmările d-tale.“ —

„Pe Dumnedeul meu totușĭ rĕmâne adevĕrat, că voiŭ Yankeeii suntețĭ cânĭ lașĭ!“ strigà Robert cu o batjocură ofensătóre. „Nicĭ o scînteiă de onóre nu este în inimele vóstre!“

„Așadéră plătesceţĭ îngâmfarea; d-ta orĭ eu rĕmân scutul lui Ellen“. Zuruind tare se încrucișară săbiile, pe carĭ amândoi le manuau cu dibăciă; dér a durat mult, până ce au adus o decisiune. In cele din urmă, după ce amêndoi sângerau din multe rănĭ, îi succese lui Coleman de a lovi mâna contrarului sĕu, așa că acesta perdêndu-șĭ puterea lăsà sĕ-i cadă arma. Furios biruitul scóse însĕ revolverul din brâu și dădù foc; glonțul lovì de pe cap șapca contrarului sĕu, fără însĕ a-l răni.

„Adio“, dise Coleman, „la revedere“.

„Sperez, că în curênd,“ rĕspunse rebelul crâșnind din dințĭ; „fiind-că încă n'am terminat“.

Puține dile după acésta cele douĕ corpurĭ de armată inimice avură o bătăliă. Locotenentul Weldon a căutat pe contrarul sĕu și l'a aflat. In cursul luptei, care se aprinse din nou cu înfocare, se încurcase piciorul sergentului în rădĕcinile unui pom și el cădù la pămênt.. Ca un tigru se aruncà rebelul asupra lui; punêndu-șĭ genunchiul pe peptul contrarului și vrênd toc-

Nimic fără Germania...

Vorba acésta mare şi de grea cumpănă a dis'o împěratul *Wilhelm.* După discursul de Marţi din Wilhelmshafen, în care a dat alarma rěsboiului contra Chinei, împěratul a rostit un alt discurs tot în Wilhelmshafen, când Miercurî s'a înaugurat nouă corabiă „*Wittelsbach*“ în presenţa principelui bavarez *Ruprecht*, care a păşit în batalionul de marină.

In vorbirea lui, împěratul Wilhelm a reamintit cu însufleţire despre luptele, ce le-au purtat împreună Wittelsbachii şi Hohenzolernii, arătând prin acésta, că s'a restabilit pacea şi buna înţelegere între curtea bavareză din München şi curtea din Berlin. Se scie, că între aceste curţî de-un timp încóce raporturile erau fórte înăsprite şi principele moştenitor *Ludovic* (tatăl principelui Ruprecht) nu de mult s'a ridicat printr'o vorbire în contra prepotenţei prusace. După acésta împěratul a dis, adresându-se către principe:

„Alteţa Ta regală ai avut ocasiunea sě fi dilele acestea martorul unor decisiunî însemnate şi martorul unor astfel de *momente istorice*, carî *însemnéză piatra de graniţă în istoria naţiunei nóstre.* Alteţa Ta regală te-ai putut convinge, *cât de puternic bat valurile Oceanului la pórta naţiunei nóstre* (alusiune la China — Red.) silindu-ne, ca ea, ca *mare naţiune*, sě-şî susţină posiţia, ce-o ocupă în lume. C'un cuvênt *pentru mărirea Germaniei Oceanul este absolut necesar, ca sě facem politică universală.* Dér Oceanul mai dovedesce, că pe el şi peste el în depărtare, ***fără Germania şi fără împěratul german nu se póte întêmpla mai mult o mare decisiune.*** Nu cred, că naţiunea nóstra germană, condusă de principii sěi, a învins şi sângerat înainte cu trei-decî de anî, ca *sě fiă dată la o parte când e vorba de marî decisiunî înafară.* Décă s'ar întêmpla acésta, atuncî s'ar sfîrşi odată pentru tot-deuna posiţia de *putere universală* a naţiunei germane. *Nu voiŭ lăsa ca lucrul sě ajungă aicî.* Am datoria şi cel mai frumos privilegiu de a lua pentru acésta mijlócele acomodate şi, décă e de lipsă, *cele mai largî şi necruţătóre měsurî.* Sunt convins, că spre scopul acesta principii Germaniei şi *naţiunea întrégă îmî stau la spate*“....

Impěratul a dis apoi, că păşirea principelui bavarez în batalionul de marină s'a întêmplat în momentul când Bavarezii, Würtembergienii, Saxonii şi Pruşii merg spre depărtatul Orient, ca sě restabilescă cinstea vătěmată a stindardului german, şi precum la 1870 Wittelsbachii au prins arma, ca sě se lupte pentru onórea, unitatea Germaniei şi demnitatea împěrătéscă, aşa sě sprijinéscă ei tot-déuna imperiul.

Mulţumirea Regelui României.

M. S. Regele Carol a adresat d-lui G. Gr. Cantacuzino următórea scrisóre cu data Bucurescî 20 Iunie 1900:

Scumpul Meŭ preşedinte al consiliului.

Reîntors în ţéră, în mijlocul iubitului Meu popor, prima Mea gândire spre el se îndreptéză cu un sentiment plin de recunoscinţă pentru dragostea cu care Mě înconjóră în dilele de restrişte, ca şi în dilele senine. In nenumĕrate dovedî de iubire ce am primit cu ocasia crudei şi durerósei loviturî, ce am suferit prin mórtea prea iubitei Mele Mume, se oglindesce viua parte ce ţéra a luat la nemărginita Mea durere. In aceste dovedî inima Mea sdrobită găsesce o dulce mângăiere, căcî nu póte fi alinare sufletéscă mai mare pentru un Suveran, decât de a vedé durerea Sa împărtăşită de un Popor iubitor şi iubit. Din momentul, ce România Mî-a încredinţat destinele sale, mult iubita Mea Mumă nu a încetat de a lua o viuă parte la tóte bucuriile, la tóte durerile scumpei Nóstre Patrii, pentru fericirea căreia implora totdéuna bine-cuvêntările Cerului. Fiî dér, te rog, scumpul Meu preşedinte al consiliului, interpretul adêncei Mele recunoscinţe pe lângă întregul Popor, care s'a unit cu Mine întru a plânge obştescul sfîrşit al neuitatei Mele Mume.

CAROL.

Inaugurarea solemnă a mausoleului familiei Mocsonyi din Foenî
(comit. Torontal).

(Coresp. part. a „Gazetei Transilvaniei“.)

— 20 Iunie (3 Iulie) 1900.

După cât se scie, familia de Mocsonyi a lăsat sě se zidéscă în cimiteriul din Foenî un mausoleu, unde s'au aşedat pănă acuma osěmintele a 15 membri rěposaţî din acéstă ilustră familiă. Duminecă în 18 Iunie v. s'a sěvêrşit sfinţirea mausoleului. Acest mausoleu e cap-de-operă a architecturei moderne şi, zidit pe o colină din cimiteriul român, dominéză întreg ţinutul. Prin el se vestesce tot-odată şi simţul de pietate al familiei către decedaţii membri ai ei.

La înaugurarea solemnă a mausoleului a venit Dr. Alesandru Mocsonyi, Zeno Mocsonyi cu fiiul sěu Antoniu, jurist, Eugeniu Mocsonyi cu fiiî sěi Alesandru şi Petru, elevî de gimnasiu, şi d-l V. Babeş. In societatea lor au mai venit tot cu acelaşî tren separat şi M. O. domnî Em. Ungurian, Pavel Rotariu, Dr. Traian Puticî, Cosma şi Ionaş din Timişóra.

Din incidentul înaugurărei mausoleului s'a ţinut parastas şi s'au aşedat în cripta acestuia şi osěmintele lui Andreiŭ de Mocsonyi, care înainte de acésta cu 118 anî († 1782) s'a îngropat sub catedrala bisericei sêrbescî din Timişóra, acuma în luna lui Iunie l'au exhumat şi i-au transportat osěmintele lângă ale celorlalţî membri rěposaţî.

Actul sfinţirei l'au îndeplinit Prea On. Domn protopresbiter Ioan Pinciu, asistat de preoţii Pavel Iancu din Obad, Petru Cherla din Banloc, Ioan Tinca din Macedonia, Vasile Petrovicî (sêrb) şi Nicolae Popa din Foenî, Simion Popa din Fizestî şi Iancu Milu din Uzdin.

Am mai putut observa între óspeţî şi pe M. O. Domn Aurel Drăgan din Ghilad, pe notarul din Ghilad, pe tênĕrul George Breban din Ghilad, apoi antistia (primăria) comunală din Foenî, mulţî învěţătorî din împrejurime, protopretorele cercual din Pardany şi mulţime de popor din sat.

Observ, că după finirea parastasului s'au împărţit poporului adunat colacî şi beutură, aşa că fiă-care s'a dus mulţămit pe deplin.

Cu trenul de $11\frac{1}{2}$ a. m. iluştri Domnî, dimpreună cu cei ce i-au însoţit, s'au întors înapoi la Timişóra. X.

Din despărţĕmintele Asociaţiunei.

In despărţĕmintele Asociaţiunei vedem cu multă bucuriă, că s'au desvoltat o lucrare viuă, cum putem dice, că nu s'a mai vědut nicî-odată în sînul Asociaţiunei nóstre. Pe întrecute caută sě lucreze pentru luminarea şi cultura naţională a iubitului nostru popor dela sate. Bibliotecile au început sě rěsară ca din pămênt, când într'o parte, când în alta, aşa că din di în di se înmulţesce numĕrul acelor despărţĕminte, carî şî-au îndreptat ţînta principală a străduinţelor lor asupra poporului nostru ţěran.

Putem decî spera cu tótă hotărîrea, că de-acum înainte şi ţěranii noştri se vor deştepta şi mână în mână cu conducětorii lor, vor începe şi ei a jertfi şi a munci mai cu stăruinţă pentru înaintarea prin lumină şi cultură a neamului nostru,

Pentru acum lăsăm sě se vadă, cum sciu lucra următórele două dintre cele mai harnice despărţĕminte ale Asociaţiunei:

Despărţĕmêntul Blaşiŭ. Grija principală a comitetului a fost şi în anul acesta îndreptată în direcţia de a înmulţi după putinţă agenturile şi mai ales bibliotecile poporale. In locul destinat pentru înfiinţarea unei agenturî comitetul cerc. totdéuna a trimis mai întâiu un număr anumit de cărţî, colectate orî dăruite de membrii Asociaţiunii, séu cumpărate pe spesele despărţěmêntului, punênd astfel basele unei bibliotecî, şi numai după aceea s'a încercat înfiinţarea agenturei. Pentru cei-ce au voia sě cetéscă cărţî din biblioteca poporală s'a pus o taxă minimală de 20 banî; fiind ea însě numai benevolă, o solvesce cine vrea, şi se încaséză dela cine se póte.

Din sumele întrate în chipul acesta biblioteca din Lunca şi-a procurat un dulap pentru cărţî, ér celelalte cotisaţiunî mai micî au întrat la cassa despărţěmêntului şi au fost destinate tot pentru înmulţirea bibliotecilor poporale. In chipul acesta comitetul cercual a înfiinţat *11 bibliotecî poporale*, fie-care cu *câte 40—50 cărţî* potrivite poporului sătén. Cărţile din bibliotecî sunt fórte cetite, mai ales în timpul iernii, şi rapórtele primite spun de viul interes, cu care poporaţiunea nóstră se pórtă faţă cu aceste instituţiunî folositóre.

Spre a ţiné viu acest interes, despărţ. „Blaşiŭ“ a tipărit cu cheltuiala sa 500 es. din instructiva disertaţiune a d-lui membru *Ioan F. Negruţiu*, intitulată „*Despre grădinile de legumî*“, şi a împărţit'o gratuit poporului sciutor de carte de pe teritorul acestui despărţěmênt.

La adunarea cercuală erau de faţă 58 membri, din carî: 4 fundatorî, 3 pe viaţă şi 51 ordinarî, cum şi mai mulţî ajutătorî. La adunarea din vorbă s'au mai înscris 4 membri ordinarî noui. Er la 12 Noemvre 1899 d-l Dr. Augustin Bunea, până acum membru ordinar, s'a făcut membru fundator, şi d-l Dr. Vasile Hossu membru pe viaţă. Taxe au incurs 131.39 florinî, carî, după reţinerea celor 20% statutare, au fost trimişî cassei centrale, alte venite n'au fost. Cu cele 20% ale taxelor de membri s'au procurat şi legat câte 25 esemplare din „*Rèsboiul pentru neatêrnare*“ şi „*Corona de oţel*“ de G. Coşbuc, carî au fost destinate bibliotecelor poporale.

*

Despărţěmêntul Timişorei, mulţămită esemplarei conducerî din partea directorului sěu, a d-lui advocat Emanuil *Ungureanu*, şi a vrednicilor sěi colegî din comitet, continuă de-a desvolta o activitate vrednică de-a fi luată drept model de imitaţiune. Acest comitet şî-a estins activitatea în trei direcţiunî. Anume:

A *înfiinţat bibliotecî poporale.* Dela 1 Ianuarie a acestui an şi pănă la adunarea despărţěmêntului a înfiinţat *4 bibliotecî nouě*. Cu procurarea cărţilor din ele s'au spesat 295 cor. 29 banî. Cu totul despărţěmêntul are *6 bibliotecî.* Dintre diare a abonat din numerii lit. de Domineca ai „Gaz. Trans.“ 20 esemplare, carî se trimit gratuit în 20 comune de pe teritoriul despărţěmêntului. Comitetul a colectat, pe lângă banî, şi mulţime de cărţî şi broşurî acomodate pentru bibliotecile poporale. A luat totodată conclus de-a înfiinţa, pe lângă bibliotecile poporale, şi *bibliotecî şcolare.* Pentru desvoltarea gustului de cetire încă din fragedele tinereţe la copiiî de şcólă, comitetul a cumpărat 100 esemplare cărţî, carî după-ce s'au legat, au fost trimise oficiilor parochiale din 10 comune pentru a se împărţi ca premii la esamene între elevii şi elevele, carî au cercetat regulat şcóla şi au făcut spor bun. Acestea l'au costat pe comitet 76 cor.

---

mai sě dea lovitura de graţiă celui ce căduse în puterea lui, îl nimerì glonţul unui camerad, ce pândea, şi fără a dice nicî câre cădŭ scăldat în sângele sěu lângă sergent, care cu o privire de mulţumire spre amicul ce l'a scăpat se smulse din îmbrăţişarea nedorită de el.

Mai rěmâne încă puţin de adaus. — Ellen, care împuşcătura o făcuse ológă, a devenit un an mai târdiu soţia lui Coleman şi astădî trăesce părechia fericită departe de gróznicul câmp de luptă în pacînicul oraş Brooclin, unde activul ei soţ ne a povestit odată într'un cerc de amicì istoria peţirei sale. Trad. de x.

Ţéra Românéscă în veacul al 17-lea.

Din „Călětoriile lui *Macarie*, patriarchul Antiochiei, în Ţěrile Române“. (1653—1658.)

(Urmare).

Tîrgovişte. — Post. — Sěptěmâna Sfântă.

În timpul acestei sěptěmânî se observă în tocmai ritualul din Moldova, dér cu mai mare punctualitate şi cu aşa zel, încât nimenî nu ieşia dela liturgie în Sâmbetele Postului până aprópe de amédî. In prima Duminecă a Postului, Patriarchul dise liturgia în biserica mănăstirii, precum şi în a patra Duminecă. Séra spre Joia Pocăinţei, ce cade odată cu sěrbătórea celor patru-decî de mucenicî, traseră clopotele şi se făcŭ o Privighere nóptea, după felul şi obiceiurile Privigherilor din Moldova. Tot aşa în séra spre Sâmbăta celor şése Laude şi în Sâmbăta lui Lazăr, când se adună o mare mulţime de popor. In diua sěrbătorii Floriilor, de diminéţa la mânecate, Patriarchul distribui la cei de faţă ramurî aduse din câmp, înverdite şi cu florî sělbatice, albe. Urmă şi în acea di liturgia. In Mercurea Mare se făcŭ o făclie pentru Beiŭ, adecă Mitropolitul local şi egumenii mănăstirilor Domnescî, după obiceiŭ.*) In Joia Mare séu Sfântă, Beiul ne trimise trăsura sa în revĕrsatul dilei, şi ne-am dus la biserica Curţii, pentru ceremoniile abluţiunii şi liturgie. Atuncî ca de regulă am învesmîntat pe Patriarch, şi, când a tras clopotul cel mare, el apărŭ şi stete pe tronul sěu, avênd în faţă pe Mitropolitul local. Se curăţi mai întâiŭ vasul de abluţiune, după aceea puseră o laviţă fórte lungă dinaintea stranei nordice, pentru preoţî; apoi un alt scaun mic, dinaintea sfeşnicului celui mare din partea nordică, pentru Iuda; şi puseră acolo pe un călugăr, înaintat în vêrstă, îndemnat de sěrăciă sě-şî ia faţă de Beiŭ acest josnic rol, pentru care fŭ rěsplătit de către el. Figura, faţa, barba sa şi murdarul comănac lăsat pe ochî îndepărtau melancolia celor ce-l priviau, şi-i făceau veselî. Fŭ investmîntat cu un felon sdrenţuros şi-l aşedară pe scaunul pomenit. Apoi puseră în mijloc un fel de pupitru, o masă mare, acoperită cu postav, avênd pe ea un basin de argint, şi un ibric tot de argint, cu acoperişiŭ, de asemenea şi o cupă, şi alte ca acestea, cu apă pentru abluţiune. Apoi venì Mitropelitul local cu cei doi ctitorî fimaros(?) ai bisericii, şi primiră voie dela Patriarchul nostru sě alégă pe preoţii însărcinaţî cu rolul de Apostolî, carî toţî îmbrăcară vestmintele lor. Mitropolitul stete pe scaunul sěu, lângă strana nordică. Atuncî cei doi fimarî ieşiră din altar, cu doi preoţî între ei, în rasele lor la fel, mergênd toţî într'un rênd la Patriarch, căruia îi făcură o reverenţă plină de respect, şi apoi la Mitropolit. Pe aceştî doi îi aşedară lângă Iuda, pe laviţa cea lungă, apoi întrară în altar. După aceea veniră cu alţî doi, cu carî făcură la fel, punêndu-i pe laviţă lângă cei precedenţî; până ce au făcut cincî părechî, adecă zece persóne. Egumenii mănăstirii Domnescî fură aşedaţî mai la urmă. Atuncî aduseră înainte pe episcopul de Buzěu, îl făcură Petru, şi îl aşedară la urma tuturor de-o parte. Apoi cântăreţii începură a cânta serviciul abluţiunii, după ritual, dela înce-

*) Pe alocurea textul e fórte greu de înţeles. Se vede, că traducětorul nu a înţeles bine textul original arab. Bunăóră e frasa următóre, pe care o semnaléză şi traducětorul din *Arch. ist.*: „On Great Vednesday they made a torch for the Beg, that is the Metropolitan of the city, and the Presidents of the Prince's convents, according to custom“.

Comitetul s'a interesat și de starea școlelor și învĕțămêntului nostru poporal și a făcut următórele constatărĭ: în cele 94 comune de pe teritoriul despărțĕmêntului se află 91 școle confesionale cu 122 învĕțătorĭ și 9 învĕțătóre; în 7 dintre comune funcționéză preoții ca învĕțătorĭ. Sunt 3 comune fără școle confesionale în carĭ copiiĭ românĭ cercetéză școle străine. In 35 comune se află și corurĭ vocale. Fiind-că multe dintre școle au lipsă de ajutor urgent, fiind periclitate în esistența lor, comitetul desp. a dăruit pentru 4 comune bisericescĭ, ale căror școle sunt mai periclitate, câte 100 cor. Banii au fost trimișĭ respectivilor protopopĭ cu avisul, ca aceste ajutóre sĕ fiă întrebuințate numai pentru întregirea salariilor învĕțătorescĭ.

Dela 24 Iunie 1899 până astădĭ au incurs la comitetul cerc. pentru scopurile culturale ale despărțĕmêntului următórele contribuirĭ:

1) Dr. Ioan Darabant, Vinga 200 cor., 2) Dr. Iosif Gall, Lucareț, 200. 3) „Timișana" institut de cred., 200. 4) Contribuirĭ colective ale inteligenței române din comitatul Timișului 316·34. 5) Vasilie Pap, Aradul nou, 30. 6) Paul Rotariu, Timișóra, 30. 7) Romul Cărăbaș, 4. 8) Venitul petrecerei dela 25 Iunie 1899, 142. 9) Dr. Valeriu Mezin, 6. 10) Dr. Lazar Simon 60, 11) Dr. Petru Țegle 130. 12) Ioan Teodorovicĭŭ, 60. 13) Emanuil Ungureanu 400. Total 1778·34 cor.

Din acéstă sumă comitetul a dotat: 1) fondul cultural al despărțĕmêntului cu 1121·38 cor. 2) fondul pentru bibliotecile pop. cu 328·48 cor. 3) fondul pentru ajutórea școlelor cu 328·48 cor.

Fondul cultural s'a urcat în decurs de un an dela 640 cor. la 1769.38. Fondul pentru bibliotecĭ poporale a ajuns la suma de 329 76, din care procurându-se cărțĭ pentru bibliotecĭ de cor. 295·29, rĕmân astădĭ cor. 34·48. Fondul pentru ajutarea școlelor s'a urcat dela 132 cor. la 461·74 cor. din care sumă dându-se 400 cor. ajutor pentru sus amintitele școle, fondul rĕmâne astădĭ cu 61·74 cor.

Despărțĕmêntul „Timișóra" are de present: membri fundatorĭ 2, pe viață 9, ordinarĭ 49, ajutătorĭ 20. De toțĭ 80. La comitetul central s'au trimis în urma ultimei adunărĭ cercuale taxe în suma de *414·40 cor.*

SCIRILE DILEI.

— 23 Iunie v.

Incheierea anului școlar la școlele nóstre primare. Dumineca s'a serbat în sala cea mare a gimnasiului nostru din Brașov, încheierea anului scolar din partea școlelor primare de fete și de băiețĭ. Ca comisar consistorial a funcționat d-l V. Saftu. A asistat un public frumos și fórte numĕros. Serbarea s'a început cu o cântare esecutată de elevii și elevele școlei primare sub conducerea d-lui învĕț. N. Stoicovicĭ. După acésta d-l director subst. I. *Vătășan* a rostit un frumos discurs festiv ocasional, bine simțit, în care a arătat însemnătatea învĕțămêntului, a chemării învĕțătorului, dér și a părinților, carĭ trebue sĕ conlucre pentru ca educațiunea elevilor din școlă sĕ-șĭ pótă aduce ródele ei binecuvêntate. S'a adresat apoi elevilor și elevelor, îndemnându-i sĕ fiă silitorĭ și zelоșĭ în învĕțătură, ca sĕ nu sĕ căiască mai târdiu, că n'au folosit bine timpul școlei. In fine mulțămi on. comitet parochial dela bis. Sf. Nicolae și on. Reuniunĭ a femeilor rom. din loc pentru generosul dar, ce l'au facut elevilor și elevelor dela școlele primare în vestminte și încălțăminte de sĕrbătorile Crăciunului și în fine asigură, că precum în trecut, așa și în viitor corpul didactic, dela școlele primare îșĭ va împlini chemarea sa apostolică în mod demn, consciențios, cu zel și deplin devotament. — După acésta d-l protop și comisar cons. *I. Petric*, care a sosit la serbare ceva mai târdiu, a mulțumit corpului învĕțătoresc pentru munca și zelul prestat pe terenul învĕțămêntului, ér d-l Dr. Saftu s'a adresat elevilor și elevelor, arătând, că cei ce s'au distins peste an vor fi premiațĭ. A urmat apoi érășĭ o cântare esecutată de corul elevilor. Remarcăm aicĭ cu mulțumire, că prestațiunile acestui cor au fost la înălțime și că conducĕtorul lui, d-l Stoicovicĭ, merită tótă lauda. După aceea s'au cetit mai întâiu clasificările elevelor din cele cincĭ clase de fete de către institutorii: d-l I. Aron, d-șóra C. Munteanu și d-nii Z. Butnariu, păr. diacon I. Priscu, I. Dariu. N. Bârsan și N. Oancea. Apoi au cetit clasificațiunile d-nii institutorĭ dela cele patru clase primare de băețĭ. Sĕrbarea s'a încheiat prin împărțirea premielor.

Jubileul semi-centenar al gimnasului român din Brașov. Concert: *Reuniunea română de gimnastică și de cântărĭ din Brașov* va da Joi în 29 Iunie v. (în diua de Sânpetru) în sala dela „Redută" un concert cu *programul* următor:

1) „O uvertură jubilară" de *C. M. de Weber.* 2) „Trei cântece" pentru cor mixt (a capella) de G. *Dima.* *a*) „Păstorul", *b*) „La mijloc de codru des", *c*) „Dor de călĕtoriă. 3) „Ciobanul din munțĭ" cântec pentru o voce de sopran și orchestră, de F. *Schubert.* 4) „Fiica lui Iefta", poemă pentru solĭ, cor mixt și orchestră de A. *Jensen.* 5) „Douĕ cântece" pentru o voce de alt și orchestră de G. *Dima.* *a*) „Somnuróse păsărele", *b*) „Cântecul păstorului". 6) „Hora", piesă de concert pentru cor mixt și orchestră de G. *Dima.*

Prețul biletelor de întrare: Balcon 1 fl. 25 cr., parquet I. 1 fl., parquet II. 80 cr. Locurĭ pe galeriă 60 cr., entrée 50 cr.

Pentru membrii Reuniunei biletele se vor împărți în Dumineca viitóre dela órele 10—12½ la gimnasiu. Condițiile ca și la concertul din Ianuarie trecut. Cei ce doresc sĕ aibă locurĭ mai înainte, séu pe *balcon*, au sĕ plătéscă diferența, ce trece peste 1 fl. de bilet.

Avis: Primim pentru publicare din cercurile societății române alese din Brașov urmatorul avis:

„Corespundênd dorinței unui numĕr însemnat din membrii societății române din Brașov, s'a constituit un comitet, cu menirea de a arangia Joi în 28 Iunie st. v., după terminarea festivităților oficióse școlare, *o masă comună* în pavilonul cel mare al casei de tir (Schützenhaus). Comitetul numit a făcut deja tóte pregătirile necesare și acele p. t. familii, carĭ doresc a lua parte la acéstă masă comună, sunt rugate a-se anunța până Marțĭ (26 Iunie st. v.) la órele 12 din di la d-l Ghiță *Navrea* (strada Prundului, Băile Eforiei.) Masa comună se va începe la órele 2 d. m. Biletul pentru a couverta costă 2 fl.

P. T. familii, carĭ vor sosi de abia în decursul dilei de Mercurĭ la Brașov, sunt rugate, în casul, că doresc a lua parte la masa comună, a anunța acésta la timp în scris d-lui G. Navrea.

Joi séra, după terminarea concertului, se vor întruni membrii reuniunei de cântărĭ împreună cu publicul român, doritor de petrecere, din nou în încăperile edificiului de tir la o cină a la cart. Musica lui Iancu Gălușcă va delecta publicul în decursul sĕrii.

Adunărĭ culturale. „*Societetea pentru crearea unui fond de teatru național român*", despre care scim, că este a doua între societățile nóstre culturale, îșĭ va ține anul acesta adunarea generală la *Abrud* în dilele de Dumineca 9 (22) și Lunĭ 10 (23) Iulie a. c. Fruntașii românĭ din Abrud, constituițĭ în comitet, fac marĭ pregătirĭ pentru buna reușită a adunărei. — Despărțĕmêntul XVI: *Sĕlăgean-Chioran* al Asociațiunei îșĭ va ține adunarea generală în comuna *Sig* la 2 August st. n. Tot atuncĭ se va ține în Sig și adunarea generală a Reuniunei femeilor române.

D-l V. G. Borgovan, vechiul profesor de pedagogie, a fost transferat pe diua de 1 Septemvre, ca profesor definitiv *de filosofiă*, la liceul *Sfântul Sava* din Bucurescĭ. Acésta transferare s'a făcut pe motivul, că școla normală de institutorĭ — după o viață de 14 anĭ — a fost desființată, pentru un timp óre care, fiind prea mulțĭ candidațĭ la catedrele din învĕțămêntul primar urban. D-l Borgovan póte fi mulțumit ca, drept recunoscință pentru zelul și munca sa la școla normală, i-s'a oferit catedra de filosofiă la cel dintâiŭ liceu din Bucurescĭ, ca urmaș al distinsului profesor d-l D. A. Laurianu, trecut mai anțerț la liceul Mateiŭ Basarab.

Un notar, care-șĭ bate joc de cele sfinte. „Alkotmany" și alte foi ungurescĭ comunică scirea, că locuitorul Fodor József din Oradea-mare, din îndemn evlavios, a voit sĕ ridice o statuă a Preacuratei Vergure Maria pe dealul din viia, ce o are în hotarul comunei apropiate Hegy Köz-Ujlak. A cumpĕrat cărămidile de lipsă pentru temeliă și o parte din ele le-a și dus la locul sĕu. Natarul comunei însĕ, care ete de *legea reformată*, a declarat, că „*nu permite sĕ se ridice o ast-fel de mascaradă*" și a oprit a se mai căra cărĕmidă. Casul, se înțelege, a produs mare scandal, mai ales între catolicĭ, căcĭ Fodor încă e catolic. Foile acestora cer pedepsirea notarului netolerant.

Esamen pedagogic. Ni-se împărtășesce, că d-ra *Maria D. Iarca* învĕțătóre definitivă la școla rom. gr. or. din Cernatul-Săcelelor, a depus la 12 (25) Iunie a. c. esamenul de stat pentru școlele elementare capitale la preparandia din Clușiŭ, dobêndind diplomă cu resultat fórte bun.

Esamenul din economia casnică al elevelor din *Internatul Reuniunei* femeilor române din loc, se va ține poimâne, Dumineca, la 4—6 óre d. a. Atragem atențiunea publicului român asupra lui.

Esposițiunea industrială din „Podul Bătușilor" este mult visitată de public Ea va rĕmâné încă câte-va dile deschisă. Prețul de întrare este de 20 banĭ, pentru copii 10 banĭ.

Necrolog. Primim trista scire despre încetarea din viață a d-nei *Elena Gärtner* născ. Constande, soția regretatului inginer superior Gärtner. — Rĕposata fiică a pictorului român de odinióră Constande, a fost o soțiă și mamă de model. Adresăm nemângăiatei familiĭ condolențele nóstre cele mai sincere!

Predicĭ. Poimâne (Dumineca în 25 Iunie v.) va predica în biserica sf. Nicolae din Scheiŭ părintele Dr. Vasilie *Saftu.*

Orașul Dannerburg. Locuitorii orașului Dannerburg, care se află aședat pe țĕrmul rîului Elba (în Germania), au hotărît de curênd, ca sĕ părăséscă cu toții orașul și sĕ zidéscă altul pe un deal vecin. Acésta o fac ei din causă, că în ultimii 12 anĭ, de 15 orĭ a fost inundat orașul, causându-le marĭ pagube. Locul, unde va fi zidit noul oraș, va fi scutit de valurile furióse ale Elbei.

Cununiă. D-l *Ilie Mânecuță*, absolvent de teologiă, originar din Poiana-Mĕrului, și d-ra *Elena Ghimbășan* din Făgăraș, se vor cununa Dumineca în 15 Iulie st. n. órele 2 d. a. în biserica română gr. or. din Făgăraș.

Orologiu într'o franselă. Dilele acestea s'au presentat la casa lui Alexă Batai din Dobrițin trei Țigance și cerură sĕ le lase sĕ-i dea din cărțĭ. Batai, ca sĕ se scape de ele, le lăsă. Atuncĭ Țiganca cea mai bĕtrână se așternù jos, pe fața casei, îșĭ desfășură cărțile și începù a da din gură, spunênd câte verdĭ și uscate, ér Batai sta cu gura căscată și asculta și se veselia, căcĭ Țiganca îi predicea un viitor plin de fericire. Batai, în fine, mulțumit de măestria Țigancelor, le rĕsplăti ostenéla cu mână largă și apoi lăsà pe Țigance sĕ mérgă mai departe, ér el se puse pe gândurĭ. Cam după o oră se pomenì însĕ, că o haină, ce și-o așternuse pe car, lipsesce. In buzunar îi era și portofoliul cu 17 cor.

---

put până la sfêrșit. Aceștĭ cântărețĭ, fiind ai Beiului, servesc tot-deuna séu în biserica Domnéscă séu în Palatul sĕu. La strana dréptă ei cântară în grecesce, la stânga în românesce. Apoi eu am început sĕ cetesc Evanghelia afară din altar, la locul unde fu pus un pupitru pentru acest scop, înaintea sfeșnicului. Când terminai, Patriarchul se sculà, se desbrăcà de vestmintele sale, scoțênd al sĕu sakos și omofor, luà un ștergar, se încinse cu o postelcă de bumbac, și, venind jos de pe tronul sĕu, începù sĕ spele piciórele lui Iuda mai întâiŭ, și continuà până ce a terminat cu Petru, căruia îi dise ceea ce e scris. Când se sfîrși acéstă parte a ceremoniei, aduseră basinul și-l puseră la locul lui pe masă; ér Patriarchul, luând al sĕu sakos, se coborî de pe tronul sĕu, și, apropiindu-se de basin, făcù cele trei obicĭnuite mătănii, muià degetele sale în apă, și făcù între ochĭ semnul crucii. După aceea veni Mitropolitul local și făcu acelașĭ lucru; de asemenea și toțĭ preoții de față toțĭ boerii doi câte doi, până ce isprăviră toțĭ. Atuncĭ eu am luat basinul și cu preotul de serviciu am suit treptele la Beiŭ, pentru ca sĕ-șĭ pótă și el face cruce dintr'ênsul; când și dede un dar preotolui de serviciu. După ce tótă suita Beiului de asemenea șĭ-a făcut cruce, ne scoborîrăm și s'a început liturgia.

Cu acéstă ocasie, toțĭ boierii, presențĭ în biserică, rugară pe Patriarch sĕ le cetéscă rugăciunea de iertarea pĕcatelor. In timpul rostirii ei se aruncară la pămênt, dinaintea lui. E de observat, că nicĭ unul din ei nu a intrat vre-odată în biserică, fără ca mai întâiŭ sĕ mérgă la Patriarch și îngenunchiând sĕ-i sărute mânile; apoi fie-care se aședa la locul sĕu.

La *Ἄξιόν ἐστιν* Beiul se dete jos, stete la tronul sĕu și, la oferirea cupei, se coborî sĕ sărute icónele, intră în altar, în timp ce suita lui îl ținea de subțiorĭ, până veni lângă Patriarch, spre a primi binecuvêntarea; apoi trecù în strana sa. Toțĭ boierii veniră sĕ sărute icónele în acelașĭ mod și se apropiară de Patriarch pentru binecuvêntare. După acésta, Patriarchul le împărți alte darurĭ, ér noi ne-am împărtășit din colivă, și apoi serviciul fù încheiat. Beiul și boierii rĕmaseră încă în stranele lor, până ce Patriarchul întrà în altar, și se desbracă de vestmintele sacerdotale, înlocuindu-le cu mantia, după cum e obiceiul. După aceea eși înaintea Beiului la palatul sĕu, dând binecuvêntarea sa lui și suitei, apoi după amiadĭ ne-am întors la mănăstirea nóstră.

In ajunul Vinerii Marĭ se făcură Privigherĭ, dela începutul serii până la óra a șésa din nópte, însoțindu-le cu o cântare lină. Tot așa și în Sâmbăta Luminilor, care în acest an a cădut odată cu sĕrbătórea Bunei-Vestirĭ. Toțĭ se sculară, pe când mai era încă mult din nópte, și la rĕvĕrsatul dilei ieșiră în procesiune și făcură paradă în tot orașul, prin tóte stradele. După-ce am ieșit dela liturgiă, în acea di, copiiĭ nu încetară a face sgomot cu giamparale (*rattles*) și clopote de metal ceea-ce continuà tótă nóptea, după obiceiŭ, căcĭ ómenii nu dorm de loc în ajunul Pascilor. Băieții din' fie-care stradă și despărțire se adunau în mănăstirile lor și aprindeau focurĭ în cimitire, făcênd un sgomot vesel și jucând giamparalele până la óra a șésa din nópte, când se trase clopotele în tóte bisericile și mănăstirile și se începură rugăciunile, afară numai de biserica Curții. După-ce au terminat Invierea, conform obiceiului, plecară din biserică încă de timpuriu diminéța, dér se întórseră în curênd sĕ asiste la liturgie. Dupá-ce am ascultat acéstă timpurie Inviere, Beiul trimise trăsura sa, și ne-am dus la Curte. Atuncĭ am îmbrăcat pe Patriarch în vestmintele sale sacerdotale și Beiul se scoborî jos la biserică și se aședà pe tronul sĕu, după-ce primi binecuvêntarea. Apoi, (ómenii) eșind înaintea nóstră pe esplanada palatului, în fața bisericii, puseră un scaun pentru Beiu în mijloc, un altul la stânga pentru Patriarch, și încă unul alăturea pentru Mitropolit.

De partea acésta stete tot clerul și boierii, după rangurile lor, formând un mare cerc jur-împrejur. In acel moment puteai vedea o varietate de îmbrăcăminte avute, cu colorile cele mai lucitóre și cu

Atuncĭ îșĭ aduce aminte, că Țigancele îl vor fi furat. Alergă repede la poliție și începură urmărirea. In fine poliția a prins pe Țigance. A aflat la ele numai 16 cor. De haină nu vréu să scie nimic. S'a mai găsit și o franselă, care era cu totul întrégă, decât că totușĭ se observa la o parte o mică crepătură. Desfăcură fransela și găsiră în ea un orologiu de argint și câte-va piese de câte 20 banĭ. Batai numai acum vĕḑu, că și orologiul îi lipsea. Țigancele fură puse la rĕcóre, ér Batai a rĕmas de rîs, sciindu-l tot satul că umblă sĕ-șĭ caute norocul din cărțĭ.

Concertul reuniunei săsescĭ din loc. Mâne, Sâmbătă în 7 Iulie st. n., Reuniunea de cântărĭ săséscă va da, sub conducerea măestrului de cor R. Lassel și cu concursul musicei orășenescĭ, un concert (Liedertafel). Inceputul la 8 óre séra.

Musică la promenadă. Mâne Sâmbătă în 7 Iulie, musica orășenéscă va cânta în pavilionul la alea (promenada) de jos dela 6—7½ óre sera.

„Ediția a IV-a“ din Cura de apă de preotul Kneip a apărut și se găsesce de vênḑare la toțĭ librarii și la editorul Ig. Hertz, Bucurescĭ. Atragem atențiunea tuturor de-a nu confunda acéstă ediție cu edițiile vechĭ, carĭ pórtă un simplu titlu, deóre-ce ediția IV-a are 4 titlurĭ și anume: 1) Cura de apă, 2) Cum trebue sĕ trăițĭ, 3) Testamentul meu și 4) Conferințele publice. Prețul broșat fr. 3, legat fr. 4.

ULTIME SCIRI.

Moscva, 5 Iulie. Un mare comerciant de aicĭ a primit dela comisionarul sĕu din *Hankau* scirea, că *revoluția a isbucnit în totă China.*

Cifu, 5 Iulie. Intre *Tien-Cin* și *Peking* sunt concentrațĭ *140.000 de Chinesĭ* înarmațĭ. Generalul *Nisch* (chines) merge cu *90.000* spre Tien-Cin. Trupele aliate strĕine nu trec peste 20,000.

Bruxella, 5 Iulie. Rĕscóla Boxerilor a isbucnit și în Hankow amenințând coloniile belgiene. Boxerii au nimicit linia ferată Peking-Hankow și *au incendiat tóte stațiunile.*

Londra, 5 Iulie. Din *Shanghai* primesce „Times“ scirea, că întreg personalul curții împĕrătescĭ a întrat în céta Boxerilor. Principii împĕrătescĭ au ridicat altare în palat, la carĭ se închină după ritul Boxerilor.

Viena, 5 Iulie. De pe corabia de rĕsboiŭ „Zenta“ se anunță, că după spusele unui curier din Peking probabil, că și *clădirea ambasadei austro-ungară a fost pustiită.*

Londra, 5 Iulie. Admiralii puterilor au ținut erĭ un consiliu în Taku. S'a constatat, că *înaintarea spre Peking este imposibilă.* Coloniile europene sunt avisate la propria apĕrare. Nu numai Boxerii, ci și generalul *Nisch* a concentrat o armată de 90.000 provĕḑută cu puscĭ Mauser. Armata acésta are misiunea de a opri înaintarea Europenilor spre Peking. După părerea celor ce cunosc situațiunea, puterile au lipsă de 50,000 ca sĕ pótă resista cu succes.

Roma, 6 Iulie. Telegrama unui ofițer din Taku anunță, că *ambasada englesă a fost ocupată de trupele chinese* după marĭ lupte. **Toțĭ strĕinii au fost măcelărițĭ**, ér *capetele lor fură înțepenite pe zidurile orașului*

Shanghai, 6 Iulie. *Impĕratul s'a sinucis cu opium,* silit fiind de prințul Tuan. Și împĕrătésa a luat opium, ea n'a murit, însĕ *șĭ-a perdut mintea.*

Esamene la sate.

Țĕra Hațegului, 20 Iunie n. 1900.

In *Ostrovul mare* esamenul de vară la școla conf. română din Ostrovul-mare s'a ținut sub presidența M. O. D-n Pop Avel Bociat, protopop, asistând forte mult public român: inteligență și țĕranĭ. Pricepĕtóre de însemnătatea unui esamen, care este și trebue sĕ fie pentru poporul fiecărei comune o sĕrbătóre a sa, d-șóra *Ana Lupan* a făcut pregătirile de lipsă pentru a da acestui esamen înfățișare sĕrbătorescă.

Sala școlară era frumos împodobită cu florĭ și verdeță, carĭ desfătau ochii privitorilor. Pe masă, printre buchete de florĭ, erau așeḑate de asemenea frumóse scrisorĭ caligrafice bune, atât române, cât și maghiare, precum și ḑiarele necesare.

La órele 9 a. m. prin o rugăciune pie îndreptată către Atotputernicul, se începù esaminarea din tóte obiectele prescrise. Rĕspunsurile școlarilor cu mare curagiu și cu ton sĕrbătoresc emoționau inimile; ér declamările au fost la culme. In genere succesul esamenului a fost forte mulțămitor. Servéscă spre laudă d-șórei Ana Lupan, ale cărei desteritățĭ pedagogice didactice până acum n'au fost cunoscute la noi în cerc mai larg.

La fine au cântat băieții și frumóse cântece bisericescĭ și naționale, după carĭ s'au împărțit premii între școlarĭ și școlărițe.

In fine M. O. D-n protopop a încheiat esamenul prin o vorbire frumósă mulțămind d-șórei învĕțătóre pentru neobosita ostenélă, ce șĭ-a dat întru luminarea tinerelor mlădițe române.

P. A...n.

Sĕlagiu, Iunie 1900.

În *Șimleul Silvaniei* s'a ținut esamenul dela școla română gr. cat., dirigiată de destoinicul învĕțător Alexiu *Fedorca*, Duminecă în 17 Iunie n. S'a început la 3 óre p. m. cu cântare bisericéscă, după care a urmat cuvêntul de deschidere al Rvdss. D-n președinte, vicar al Silvaniei și parochul locului Alimpiu *Barboloviciu.* In vorbirea D-sale a ḑis, între altele, că școla poporală e asemenea unei grădinĭ de pomĭ în care pe arborii bĕtrânĭ 'i suplinesc mlădițe odrăslite din aceia, copiiĭ sunt mlădițe rĕsărite din trupina inimei părintescĭ. — Bucuria este a grădinarului, când acesta vede înflorite mlădițele și bucuria îi cresce când după timp florile mlădițelor se desvoltă în póme. Astfel e bucuria părinților, națiunei, bisericii, când surcelele părinților sunt împodobite cu florile înțelepciunei și în ce grad se măresce bucuria, când florile înțelepciunei s'au desvoltat în póme gustóse ale sciinței. Apoi, adresându-se către școlarĭ, ḑice, că „ne-am adunat, ca sĕ culegem de pe surcelele tinere ale ființei vóstre, pómele cópte ale sciințelor prin esamenul, ce-l vețĭ da și dulcéța acelor póme prima-dată o vețĭ gusta voi, apoi părinții, mai marii și toțĭ Românii“. — Salutând în fine pe cei presențĭ, cere binecuvêntarea cerésca asupra tuturora.

S'a început apoi esamenul. Erau de față 29 băiețĭ și 27 fetițe. S'a esaminat din religiune, limba română, gramatica, limba maghiară, geografia, istoria universală și a patriei, istoria naturală, calculațiunea și fisica, tóte acestea propuse conform planului de învĕțământ. Intre obiectele de studiu s'au esecutat cântărĭ naționale pe 2 vocĭ, cum: „Trompetele sună“, „Arcașul“, „Latina ginte“ etc.

Esamenul s'a finit la 7 óre séra cu declamațiunĭ din partea elevilor, predate cu multă precisiune.

Vorbirea de închidere a rostit'o Rev. Președinte. Esprimându-șĭ deplina îndestulire și bucuriă pentru reușita frumósă a esamenului, mulțămesce d-lui învĕțător pentru zelul dovedit în instruirea școlarilor, pentru abnegațiunea cu care s'a silit, ca elevii sĕ fie părtașĭ bunătăților sciinții, pentru munca, ce a desvoltat'o întru înflorirea acestei școlĭ. 'I doresce tot binele, darul și binecuvêntarea lui Dumneḑeu.

Voiŭ ḑice numai în general, că rĕspunsurile date de elevii acestei școle au surprins pe toțĭ cei de față atât în privința precisiunei, cât și a estensiunei materiei propuse. Rĕspundeau elevii provocațĭ prin președinte forte la înțeles. Ca și la întrebările puse prin președinte și alții, școlarii rĕspundeau cu siguranță. Elevii din școla *repetițională* asemenea au escelat prin rĕspunsurile lor esacte și asemenea au dovedit, că au fost condușĭ de mână dibace.

Se înțelege, că succesul acesta strălucit al esamenului e de a se atribui zelosului învĕțător d-l Alexiu *Fedorca,* care a dovedit din nou, că e la culmea misiunei sale grele și îșĭ pricepe chiămarea în mod esemplar. Pentru frumosul succes ni-am esprimat deplina bucuriă și îndestulire și-i dorim, ca bunul Dumneḑeu sĕ i rĕsplătéscă ostenelele.

In fine amintesc, că pe lângă numĕrosul popor, au participat la esamen d-nii: Vas. Pop adv. în Șimleu cu soția, vĕduva preotésă d-na Vecasiu, d-șóra Rhea Silvia Langa învĕț. la școla Reuniunei Femeilor Rom., Eugen Boroș comptabil la „Silvania“, Aug. Sabo farmacist în loc, d-șóra Elena Hendea, apoi alțĭ Domnĭ și Dómne din Șimleu; Alimpiu Coste preot în Ceheiu, I. Oegariu învĕț. în Ceheiu, Vas. Oltean învĕț. în Periceiu, ș. a.

Un ospe.

Sĕlagiu Iunie 1900.

In *Periceiu* tractul Periceiului (diecesa Gherlei) s'a ținut escmenul în 16 Iunie, la care din însărcinarea comitetului central al Reuniunei învĕțătorilor românĭ sĕlăgenĭ, am fost șĭ eu trimis în comisiunea de trei.

Esamenul șĭ-a luat începutul pe la 3 óre p. m. sub presidiul P. O. D-n protop. tractual Ioan P. *Papiriu* și preotul Al. Sima preș. sen. școlar, fiind de față comisia de trei, constătătóre din subscrisul învĕț. în Recea ca secretar prim al Reuniunei înv., Dem. Pascha învĕț. în Siciŭ și Ioan Flonta învĕț. în Radacin, membrii comitetului central și mai mulțĭ óspețĭ.

Intrarea protopopului, însoțit de membrii comisiei și a tuturor óspeților, fù întimpinată de cei 46 școlarĭ îmbrăcațĭ sĕrbătoresce, în frunte cu învĕțătorul lor d-l Vas. *Oltean*, cu cântarea „Intru mulțĭ anĭ sĕ trăițĭ“, după care o fetiță din cl. a V-a, c'un buchet frumos în mână, bineventà pe cei presențĭ prin o vorbire, predând buchetul protopopului, apoi de nou s'a întonat „Intru mulțĭ anĭ“, ér președintele mulțămì și deschise esamenul.

Observ, că sala de învĕțământ era frumos decorată cu frunḑe verḑĭ, cu împletiturĭ de frunḑe și cunune de florĭ. Masa școlei mai vîrtos era decorată cu o cunună frumósă, în cercul căreia se afla un pahar cu florĭ, ér în jur scrisorile de esamen ale copiilor, caietele și lucrările de stilistică de peste an, precum și scrisorile de esamen și cele din cei 13 anĭ, de când funcționéză acest învĕțător la acésta școlă.

S'a început esamenul cu religiunea, din care studiu așteptam sĕ pună întrebărĭ catechetul școlei confesionale, dér a esaminat învĕțătorul, fiind-că dênsul a propus și religiunea, copiiĭ însĕ din tóte cele de clasă au dat rĕspunsurĭ eminente. După religiune a urmat limba română cu 23 copii din clasa începĕtóre. Copiiĭ descriau obiectele de sub întrebare, încât te puneau în uimire, ér pentru convingerea publicului, unul cu creta la tablă, ceilalțĭ pe tăblițe au trebuit din capul lor sĕ scrie mai multe ḑicerĭ, și ceea-ce a scris cel dela tablă, au trebuit sĕ critice cei dela loc. Ițĭ era mai mare dragul a vedé cum pe întrecute întonau ḑicerĭ în scris și verbale, pe carĭ le descompuneau cuvênt de cuvênt etc. La cetitul din abecedare copiiĭ din anul începĕtor ceteau fluent și corect. Modul cum a decurs esaminarea din celelalte studii atât cu clasa începĕtóre, cât și cu celelalte clase, adecă din limba română, maghiară, socotelĭ, geografiă et. etc., rĕspunsurile copiilor au fost neașteptat de bune.

---

blănĭ de mare preț. Apoi așeḑară un pupitru mare în mijloc, acoperit cu postav, punênd de-asupra Evanghelia. După aceea distribuiră făclii marĭ la toțĭ cei de față: mai întâiu Beiului o făclie poleită, pe care o ținea purtătorul armurei, apoi Patriarchului și Mitropolitului. Curtea era plină de trupe, tóte înarmate cu sulițĭ și puscĭ. Atuncĭ luaiŭ cădelnița și tămâiai pe Patriarch, ḑicênd „Binecuvîntéză stăpâne“; ér el o luà și tămâià împrejurul pupitrului și Evangeliei, ḑicênd „Christos a înviat“, de trei-orĭ, apoi tămâià pe Beiu, pe Mitropolit și preoțĭ, și pe restul persónelor presente, și se așeḑà în scaunul sĕu. Cântăreții începură Psalmii corĕspunḑĕtorĭ, apoi canonul: un cor în grecesce, celalalt în românesce. Patriarchul recitase primul Creḑ, apoi Mitropolitul tămâià stând la locul sĕu și recità al doilea Creḑ. Tot în asemenea mod episcopii și egumenii până la sfîrșitul canonului, tămâind fie-care și recitând câteun Creḑ. Nu fù nicĭ o deschidere de ușe ca la noi, căcĭ, o biserică neputênd conține atâta mulțime de ómenĭ, serviciul se făcù afară. La finea canonului, Patriarchul înaintà, sărutà cartea Evangeliei și o duse spre Beiu, care venì în mijloc, căḑù în genunchĭ, și sărutà Evangelia și mâna dréptă a Patriarchului; ér Patriarchul îi ḑise „Christos a înviat“ și-l sărutà pe frunte de trei-orĭ. In acel moment tóte trupele au slobozit puscile lor, așa, că pământul se cutremurà și urechile nóstre asurḑiră. Atuncĭ Patriarchul fini serviciul, scaunul sĕu fù scos și pus lângă Beiu de-a drépta, unde se așeḑă, ținênd Evangelia în mână. Atuncĭ Mitropolitul venì sĕ ia binecuvântarea evangelică și sărutà mâna Patriarchului, ḑicênd „Christos a înviat“; apoi trecù la Beiu și sărutà Crucea din mâna-i dréptă, lucrată de aur curat, cu pietri prețióse, și ḑise și către el tot acelașĭ lucru; ér Beiul îl sărutà pe frunte, și el se așeḑà în scaunul sĕu de-a stânga Beiului. Apoi veniră mai întâiu episcopii, pe urmă egumenii și restul clerului și al monachilor și sărutară Evangelia din mânile Patriarchului mai întâiu, apoi măna sa, ḑicênd „Christos a înviat“; trecură la Beiu și-i sărutară crucea de pe piept, ḑicênd aceleașĭ cuvinte. După aceea se duseră la Mitropolit și s'au așeḑat lângă dênsul. Toțĭ boierii întrau apoi după rangul lor. Tóte celelalte persóne presente făcură în acelașĭ mod. Era târḑiŭ dimineță când se sfîrși și când Beiul se suì în palatul sĕu.

Cât despre noi, am întrat în biserică la liturgie, în timpul căreia am cetit trei Evangelii. Una fù cetită de Patriarch înăuntrul altarului în grecesce, alta de Mitropolit în românesce, și eu am cetit a treia în arabesce. Când am isprăvit, mĕ apucà un tremur, care mĕ ținù până séra, causat de frigul cel mare ce era. Mĕ dusei în altar și, lepădând stihariul, am dormit acolo. Apoi ne duserăm la banchet, eu fiind în cea mai tristă stare. In timp ce toțĭ ceilalțĭ petreceau, eu singur sufeream de frigurĭ.

In acea ḑi urmă séra un mare bal și tot orașul fù iluminat. Primăvara îșĭ desfășura verdéța sa. Tunurile se slobodiră de mai multe-orĭ, și puscile fură descărcate. Aci beau cupe marĭ, aci cântau din tobe, fluere și alte instrumente musicale; aci cântau din gură și șuguiau. La urmă de tot fù o distribuire de vestminte. După aceea ne-am întors în trăsură la mânăstirea nóstră, urmațĭ de seimenĭ și dărăbanțĭ, carĭ slobodiau din sbor la puscĭ, de pionierĭ și cântărețĭ, carĭ se reîntórseră după ce-șĭ primiră darul lor.

In timpul acestei sĕptĕmânĭ se făcea liturgia diminéța de timpuriu, la rĕvĕrsatul zorilor, și se trăgeau clopotele cele marĭ în fie-care diminéța și séra. Nicĭ o prăvăliă nu era deschisă; nu se vindea nicĭ nu se cumpĕra nimic, cu espcepția vênḑătorilor de unt, măcelarilor și a celorlalțĭ victualierĭ.

E remarcabil un obiceiŭ din aceste țĕrĭ, că în fiă-care Joi după Pascĭ se face o litanie și procesiune afară din oraș, în jurul zidurilor, cu stégurĭ, icóne și preoțĭ în vestmintele lor, însoțițĭ de Beiu și de trupele sale, formând o imensă glótă. Acésta e în onórea Sft. Jói precedente, ca un bun rĕmas, și tot-deodată ca o întimpinare a Joii Inălțării.

Mare impresiune a făcut la acest esamen ocupaţiunile copiilor din tóte clasele, fiind-că, până când o clasă respundea, celelalte trebuiau sĕ lucreze şi resolveze unele teme pentru obiectul ce era sĕ urmeze; mai vîrtos elaboratele copiilor din a V-a şi a VI-a cl. ni-au câştigat o deosebită plăcere. In genere, resultatul acestui esamen a fost o viuă dovadă de zelul neobosit al d-lui învĕţător V. Oltean, care e unul din cei mai meritoşi învĕţători ai noştri.

Ioan Hendea,
învĕţ. confes. în Recea.

Intruniri învĕţătoresci.

„Reuniunea învĕţătorilor români dela şcólele confesionale ortodoxe din protopopiatele aradane I—VII îşi va ţine adunarea generală ordinară în 12 şi 13 Iulie n. c. în aula seminariului diecesan din Arad. Convocând la acéstă adunare pe toţi P. T. DD. membri fundatori, ordinari şi ajutători ai reuniunii, ne permitem a învita la festivitatea nóstră şi pe toţi P. T. binevoitori ai şcólei nóstre confesionale.

Bilete moderate de călĕtoriă primesce fie-care dela preşedintele respectivului despărţĕmênt pe linia până la Arad şi retour.

Programa.

Diua primă, şedinţa I: 1) La 9 óre a. m. asistare la s. liturgiă şi la chiĕmarea duchului sânt în catedrala din Arad. 2) Cetirea listei membrilor şi constatarea celor presenţi în aula seminariului. 3) Trimiterea unei deputaţiuni de 5 inşi, ca sĕ învite la ad. generală pre P. S. D. episcop diecesan Iosif Goldiş. 4) Cuvênt de deschidere, de preşedintele reuniunii T. Ciontea, binevêntarea ilustrului prelat şi a óspeţilor. 5) Insinuarea singuraticelor rapórte şi alegerea unei comisiuni de 5 şi a altor douĕ din câte 3 membrii pentru censurarea acelor rapórte.

Şedinţa a II-a: 6) La începutul secolului XX, disertaţiune de Pavel Dirlea înv. în Araneag. 7) Regulamentul intern pentru adunările despărţĕmintelor (Discusiune şi decidere finală). 8) „Cine se esamineze în şcólele poporale cu ocasiunea esamenelor finale“, disertaţiune de Petru Vancu înv. în Măderat. 9) „Infiinţarea societăţii de agricultură“ (Discusiune şi decidere finală) 10) „Despre frecventaţiunea scolară“, disertaţiune de Solomon Giurcóne înv. în Temeşesci.

Diua a doua, şedinţa a III a: 11) Raportul general al comitetului. 12) Infiinţarea societăţii de înmormêntare“, (discusiune şi decidere finală). 13) Raportul cassarului. 14) „Invĕţătorul bĕtrân şi tinĕr“, disertaţiune de V. Suciu învĕţ. în Buteni. 15) Raportul bibliotecarului şi al controlorului. 16) „Tractarea cuvêntului normal „*Ac*“, prelegere practică din abc. învĕţătorilor Moldovan şi soţii, de Mihai Vidu învĕţător în Hălmagiu. 17) „Infiinţarea societăţilor de ajutorare“. (Discusiune şi decidere finală). 18) Şcóla confesională cu defectele şi remediele sale, disertaţiune de Pavel Dirlea, învĕţ. în Ienopole. 19) Inscrierea de membri noi şi încassarea taxelor curente şi restante. 20) Propuneri şi interpelări din partea membrilor. 21) Defigerea locului şi timpului pentru ţinerea proximei adunări generale ordinare. 22) Alegerea unei comisiuni pentru autenticarea protocolului adunării generale. 23) Resignarea comitetului central şi restaurarea pe noul period. 24) Incheierea prin preşedintele.

Arad, din şed. ord. a comitetului central, ţinută în 30 Iunie n. 1900.

Prof. **Teod. Ceontea,** preşedinte. **Iosif Moldovan,** secret. I.

*

Adunarea generală a *„Reuniunei învĕţătorilor Români Sălăgeni“* se va ţiné în anul acesta la 22 Iulie st. n. în Căvaş (Ér-Kávás) la care a participa e învitat On. Cler, inteligenţa mirénă, poporul şi toţi cei ce doresc înaintarea causei învĕţămêntului şi prosperarea culturei.

D-nii învĕţători, ca membrii ai Reuniunei sunt obligaţi în înţelesul statutelor a lua parte la adunare.

Programa: *Şedinţa I:* 1) Diminéţa asistare la serviciul divin. 2) Deschiderea adunării prin preşedinte. 3) Cetirea protocolului adunării trecute şi referarea despre efeptuirea decisiunilor. 4) Cetirea ordinaţiunilor dela forurile mai înalte. 5) Raportul anual despre activitatea Reuniunei. 6) Raport despre starea cassei. 7) Alegerea comisiunilor: *a)* pentru înscrierea membrilor noi; *b)* pentru incassarea tacselor restante şi ofertelor; *c)* pentru constatarea membrilor presenţi şi absenţi; *d)* pentru înscrierea de membri la fondul funebral; *e)* pentru scrutarea cassei; *f)* pentru cernerea propunerilor practice şi a disertaţiunilor; *g)* pentru cernerea propunerilor diverse; *h)* pentru referarea despre espuseţiune. 8) Prelegeri practice. 9) Cetirea disertaţiunilor. 10) Pausă.

Şedinţa II: 11) Referarea comisiunilor esmise 12) Propuneri diverse. 13) Statorirea locului adunărei viitóre. 14) Insinuarea membrilor cu propuneri practice şi disertaţiuni. 15) Alegerea comisiunilor verif. de procesul verbal. 16) Inchiderea adunării.

Tot în acea di séra comunitatea bisericéscă din Căvaş cu concursul tinerimei din Sĕlagiu şi părţile aprópe Sătmărene arangiază petrecere cu joc în favorul şcólei gr. cat. române care e sĕracă şi periclitată.

Şimleul Silvaniei, Iulie 1900.

Alimpiu Barboloviciu, vicar şi preşedintele Reun. învĕţ. rom. Sĕlăgeni. **Alexiu Fedorca,** secretar.

Convocare.

„Reuniunea Femeilor Române Sĕlăgene“ îşi va ţinė adunarea generală în comuna *Sig* la 2 August n. c. cu următorul

Program: 1) Deschiderea adunării. 2) Raport despre activitatea anuală a comitetului reuniunei. 3) Raportul despre statul averei reuniunei. 4) Esmiterea comisiunilor pentru censurarea rapórtelor, conscrierea membrilor noi, încassarea taxelor şi referadele lor. 5) Achitarea comitetului actual şi alegerea de comitet nou al reuniunei. 6) Propuneri diverse. 7) Eventuale disertaţiuni previe însinuate la presidiu. 8) Desemnarea locului adunărei generale viitóre. 5) Inchiderea adunării.

Rugăm cu tot respectul atât pe Stimatele Dómne membre şi membrii onorari, fundatori, ordinari şi ajutători, cât şi pe toţi părtinitorii culturei femeii române, sĕ binevoéscă a lua parte la acea adunare, proptind causa sublimă a regenerărei culturale a femeii române.

Şimleul Silvaniei, la 3 Iulie n. 1900.

Maria Cosma n. **Dragoş** m. p., presidentă. **Aug. Vicaş,** act.

Petreceri.

Din incidentul ţinerei adunării generale a *Reuniunii învĕţătorilor români sălĕgeni*, comunitatea bisericéscă gr. cat. va arangia la 22 Iulie n. c. în comuna Cavas (ÉrKavaş) sub scut sigur *petrecere cu-dans.* Intrarea de o persónă 2 cor., de persónă în familiă 1 cor. 60 bani. Venitul e destinat în favorul scolei gr. cat. Inceputul la 7 óre. De viptuale se'ngrijesce un ospetar cu preţuri moderate.

Mersul trenurilor: Dela Dej-Zelau-Şimleu sosesce la Hotoan diminéţa la $7^1/_2$, séra la $6^1/_2$ óre. Dela Satmar-Dobriţiu-Careiŭ diminéţa la $6^1/_2$, séra la 5 óre. La staţiunea din Hotoan vor sta la disposiţiă trăsuri gratuite. Pentru încuartirare e îngrijit.

Comitetul arangiator: Georgiu Filepp, preot, preşedinte; V. Oltean, v. preşedinte; A. Fedorca, secretar; A. Gozar, cassar; M. Giritti controlor. Membrii: C. Albul, E. Boros, L. Boros, V. Basti, I. Carian, I. Raţiu, I. Chis, A. Dömötör, V. Deleu, A. Filip, D. Filepp, V. Filepp, A. German, I. Gozman, T. Ille, T. Vida, J. Lobontiu, V. Maior, C. Selagian, L. Selagian, L. Panoviciŭ, V. Mureşan, G. Miculas, E. Ostatea, A. Pop, E. Pop, P. Pop, A. Steanc, A. Szabó, A. Crespói, A. Poppu.

*

Comitetul *reuniunei femeilor române* din comitatul *Hunedórei* invită la petrecerea poporală („Nedee“) ce se va arangia de către membrele reuniunii, Joi în 12 Iulie n. 1900 (Sân-Petru) pe Câmpul-Pânii între comunele Şibot şi Balomir, la locul numit „Posta veche“. Inceputul la 4 óre p. m.

Venitul curat e destinat în favorul fondului Reuniunii. Intrarea: după plac. Primirea óspeţilor la gara din Şibot va fi la 12 óre a. m. şi la 3 óre p. m.

NB. La acéstă petrecere vor lua parte ţĕranii şi ţĕrancele din comunele *Balomir, Şibot, Vinerea, Cugir, Romos, Romoşel, Vaidei,* etc., delectând publicul prin jocuri şi cântări naţionale, sub conducerea bravilor învĕţători din acele comune.

*

Inteligenţa română din *Teiuş* şi *Jur* învită la petrecerea de vară, ce o va arangia Duminecă în 15 Iulie st. n. în pavilonul dela hotelul „Leul“ de acolo. Venitul curat e destinat pentru bibl. poporală din Teiuş. Intrarea: de persóna 1 cor. Inceputul la 8 óre séra. Suprasolvirile şi ofertele se vor chita pe cale diaristică.

ECONOMIA.

Prăsirea curcelor.

Curca se trage din America, dér la noi s'a împământenit cu totul. Crescerea puilor e împreunată cu fórte multă greutate, şi póte că acésta e causa pentru care nu-i prăsesc aşa, precum ar merita.

Curcile cele mai bune de prăsilă sunt cele de colóre cafeniă séu roşietică; cele mai frumóse sunt cele albe, dér acestea tot-odată sunt şi cele mai gingaşe. In timpurile din urmă sunt fórte căutate curcile de colóre arămiă, însĕ sunt fórte scumpe şi la noi abia le găsim numai pe la curţile mai mari. Totuşi prăsitorii nu ar face rĕu, décă şi-ar procura cel puţin un curcan de prăsilă din specialitatea acésta nobilă şi cu un trup fórte desvoltat.

Curca dă cam 30—40 ouĕ pe an; dér nu atât pentru óuĕ, ci mai mult pentru trupul lor mare şi carnea gustósă le prăsim. Curca se póte în ori şi ce timp bine valora; e clocă bună şi îşi îngrijesce puii cu mare băgare de sémă.

Trăgêndu-se din o ţéră căldurósă, curcei îi place fórte mult căldura şi e de tot simţitóre faţă cu frigul şi plóia; de aceea încă în etate tînĕră trebue grijite în contra tempestăţilor, frigului şi vênturilor. Ouĕle e bine a se pune sub clocă numai pe la St. Georgiu, căci atunci puii es din óuĕ în căldurósa lună de Maiŭ.

Curcei îi place fórte tare sĕ se scalde în nisip séu cenuşe, de aceea pe timpurile ploióse trebue sĕ ne îngrijim, ca sĕ aibă tot-déuna în apropiere nisip uscat séu cenuşă.

Curcanul la trei, ér curca la doi ani e deplin desvoltată; curcanul până la etatea de 3—4 ani, curca însĕ până la 10—12 ani e bună de prăsilă. In patria lor străbună, în America, trăesc cu părechia; la noi însĕ atunci se prăsesc mai bine, décă ţinem cam la 6 curci un curcan.

Curcei îi place fórte mult aerul curat, din care causă e bine sĕ-i pregătim un loc de culcare cât se póte de înalt şi vêntos.

Curca în etate de un an nu óuĕ mai mult de 10—12 óuĕ şi nici nu clocesce aşa bine; dér la etatea de 3—4 ani dă 25—30 óuĕ şi cu cât e mai bĕtrână, cu atâta clocesce mai bine. Curcei îi place a oua în locuri cât se póte de ascunse, — în tufe, pe sub garduri etc., — de aceea pe timpul ouatului trebue sĕ îngrijim bine de ele.

Inainte de a lăsa curca sĕ clocéscă, trebue sĕ pregătim bine cuiburile şi sĕ le aşedăm cât se póte de departe unul de altul, căci curcile au acel nărav rĕu, că clocesc de multe-ori 2 séu trei pe un cuib, lăsând óuĕle din cuiburile proprii sĕ se rĕcéscă, din care causă pier. Ouĕle trebue puse sub ea numai după-ce a stat 3—4 dile, liniştit pe cuib. Sub o curcă punem de regulă 22—24 ouĕ. Curca lăsată de capul ei, în timpul clocirei se scólă fórte rar de pe óuĕ, mănâncă şi bea tot aşa de rar, pentru aceea trebue sĕ o sculăm cel puţin de dóuĕ-ori pe di, s'o lăsăm sĕ se scalde după plac; în care timp trebue sĕ-i dăm şi bine de mâncare.

Puii es din óuĕ cam în 28—30 dile, dér — ca şi la gâsce — în diua a decea a clocirei, óuĕle trebue esaminate şi cari nu s'au tulburat, trebue luate şi întrebuinţate.

Puii mici sunt fórte gingaşi în contra frigului, de aceea în diua primă trebue lăsaţi sub clocă séu puşi într'o corfă bine căptuşită cu pene. Décă puii în cele şése sĕptĕmâni dintâiŭ sunt bine grijiţi în contra frigului, umedelei şi vênturilor, crescerea lor e ca reuşită.

Décă timpul e cald, uscat şi cu sóre, atunci după uscarea rouei, îi putem lăsa în liber şi putem pune lângă o clocă 35—40 de pui.

In prima di trebue sĕ dăm puilor câte 2—3 fire de piper, prin ceea-ce li-se curăţă şi întăresce stomacul (rânza); puii de curcă îi nutrim cu înmuietură de făină de cucuruz, mestecată cu brânză de vacă, întindênd acéstă mestecătură pe-o scândură, ér de beut le dăm lapte închegat. După câte-va dile putem pune în mestecătură şi puţină „códa şorecelului“ mĕrunt pisată, dér apă cel puţin 4—6 sĕptĕmâni nu le dăm de loc.

Décă curca a început a se înpăna şi a-i cădé cresta, atunci îi putem da grăunţe şi apă. Puii de curcă fiindu-le piciórele fórte gingaşe nu trebue lăsaţi pe locuri cu urzici, căci acestea aşa-i pişcă de tare, încât décă nu mor îndată, totuşi sunt mult împiedecaţi în desvoltare.

Décă am îngrijit bine puii în contra tempestăţilor, frigului şi urzicilor, şi décă li-a cădut şi cresta, atunci nu mai avem témă, că vor peri, căci curcile nu sunt supuse bólelor. Pe timpul, când le pică crésta şi încep a li-se arăta pe grumazi şi pe cap negei, atunci trebue grijiţi mai cu băgare de sémă; trebue bine scutiţi de plóiă şi de frig, chiar şi mâncarea trebue sĕ le fiă mai bună şi, pe lângă grăunţe, trebue sĕ le dăm şi ceva cărnăriă, de esemplu trebue mestecat în mâncare inimă de vită séu slănină; afară de aceea nu le strică tot a treia di puţină pâne muiată în vin. Capul lor trebue sĕ-l înmuiăm în tótă séra şi diminéţa în oleu de lemn séu de cânepă.

Puii de curcă pot durmi până la etatea de şése sĕptĕmâni jos, într'un loc călduţ şi curat, dér când trec de etatea acésta avem sĕ-i dedăm la şedere pe pari, aceştia însĕ n'au sĕ fie prea înalţi şi au sĕ fie împreunaţi cu scări micuţe, pe cari sĕ se sue.

Când li-a eşit crésta, nu-i mai putem ţinė în loc strîmt, ci avem sĕ-i lăsăm la liber în fênaţe, luţerne séu mirişte, unde apoi îşi găsesc nutremêntul lor, şi este destul, décă séra capătă nisce grăunţe. Tare le place curcilor trevea dela struguri, pentru aceea după tescuitul strugurilor trevele le putem valora, dându-le curcelor, cari mănâncă prea bucuros şi sîmburii.

In luna lui Octomvrie alegem esemplarele cele mai bine desvoltate pentru prăsilă, celelalte le putem vinde; în casul însĕ, décă pe timpul acesta n'ar fi bine căutate, le putem ţinė şi până la Crăciun, când apoi vor avė un preţ mai bun şi ni-se rĕsplătesce cheltuéla nutrirei.

Pe timpul gerului avem sĕ le îngrijim, ca sĕ nu se afle afară în timpul unei ploi reci, al vêntului séu al gheţului, avênd o natură gingaşă. La îngrăşat au sĕ fie aşedate într'un loc strîmt, sĕ nu facă multă mişcare, şi sĕ aibă sub ele cenuşă séu nisip. Avem sĕ pregătim gălusce din păsat de cucuruz şi orz, într'o

mărime, ca sĕ le pôtă înghiţi de-o-dată; în găluscele acestea putem mesteca şi nisce bóbe de grâu séu orz; sĕ nu lipséscă nicĭ bucăţele de cărămidĭ şi petricele, carĭ înlesnesc mistuirea. Décă avem la îndemână lapte séu unt, găluscele le frământăm în acestea şi pe sĕptĕmână odată mestecăm în gălusce şi puţină cépă şi antimoniu. Curca are lipsă de apă próspĕtă şi curată. Ea se îngraşe în două sĕptĕmânĭ atâta, încât despre acésta ne putem încredinţa prin greutatea ei, precum şi décă o pipăim.

Reghianul.

Scrisóre cătră ţĕranĭ.

Fraţilor Românĭ! Scim, că s'or găsi între voi şi unii, carĭ vor dice, că din pricina unei cumătrii nu se mai póte sĕrăci omul... Da, e drept şi acésta! Dér vedeţĭ, unul nu se póte sĕrăci, când veţĭ face însĕ socotélă peste tot, veţĭ încremeni, ce amar de banĭ românescĭ trec şi cu cumĕtriile vóstre în mânile Jidanilor. Românu-i acuma din fire aşa, că nu póte lăsa nicĭ un prilej sĕ trécă fără o lécă de cinste, cum diceţĭ voi... Décă-i un botez cinste, décă-i o nuntă tot aşa, la îngropăciune tot aşa, décă vinde séu cumpĕră Românul ceva érăşĭ cinste.

Aşa nu se póte trece nicĭ un prilej ca sĕ nu se adune Românii séu la cârciume séu acasă şi sĕ bée vr'o câte-va halbe de bere, séu vr'o câte-va litruţe de holercă, rum, liboviţă, chişingaiţ şi sciu eu cum se mai chiamă tóte cinstele vóstre. Şi décă s'ar petrece astfel de prilejurĭ ca bunăóră cumătrii, nunţĭ, prasnice, hramurĭ cu bere séu cu vin, ar fi altă trébă; dér asta-i tocmai nevoia, că Românii noştri s'au dat la holercă şi holerca-i sĕrăcia şi sĕrăcia-i mórtea Românului.

Sĕ facem acum socotélă cât cheltuesc Românii noştri şi cu cumĕtriile lor. La cea mai mică cumătriă se trece un polobocel de bere de 4 fl. pe aşteptate, şi cam 5 oca de holercă câte 80 cr. oca, se fac éră 4 fl., făină de grâu de 1 fl., mai carne de gălusce, brânză de plăcinte, aşa, că trebue sĕ cruţĭ bine sĕ-ţĭ facĭ tréba cu 10 fl. La cei mai chiaburĭ cum iĭ bunăóră Ilie a Chiaburului din satul cutare, se cheltuesc la o cumătriă şi 20 fl., la alţii póte şi mai mult. Décă facem acuma socotélă, că într'un sat cu 1000 de suflete séu 200 de numere sunt pe an cam 40 de botejunĭ cu cumătrii şi sĕ punem, că se cheltuesc numai câte 5 fl. de o cumătriă, ar fi la un loc 200 fl. pe an. Acuma avem 150 de sate românescĭ şi décă se cheltuesc pe an în un sat 200 fl., cheltuesc cele 150 de sate *30 000 fl. pe an* cu cumĕtriile. Étă ce ştiólnă de banĭ pierdeţĭ voi pe an cu cumĕtriile vóstre în mânile Jidanilor. Sĕ ne fiă óre mirare, că se îmbogăţesc jidanii aşa de tare, décă la orĭ-ce prilej le daţĭ voi banĭ grei de câştigat! Am mai dice şi noi póte trécă-ducă-se când faceţĭ aşa câte o cumătriă, décă ar rĕmâné banii cei cheltuiţĭ între voi, — dér aşa fraţilor ne dóre când vedem, că la orĭ-ce prilej de veseliă séu de măhnire câştigă numai şi numai jidanii. Banul, care-l scăpaţĭ odată în mânile jidanilor, nu-l mai scóteţĭ, precum nu poţĭ scóte din gura lupului nimic teafăr.

Aşa-i fraţilor! Voi pierdeţĭ şi cu cumătriile vóstre sodom de banĭ în mânile jidanilor. Şi óre trebue numai decât sĕ faceţĭ la fiă-care botejune şi cumătriă? Dér vedeţĭ, femeile dic: copilul trebue scăldat. Numai ce vedĭ cum se duc femeile când vine o Duminecă séu sĕrbătóre, una cu o găină, alta cu un puiu, alta cu un blid de făină şi adecă încotro — da la cumătru Vasile — dóră-i cumătriă mare şi trebue sĕ mérgă în rodină. Şi că ce! Vornicul, capul satului şi tot-odată capul beţiilor a botezat, ce mai de beţie are sĕ fie la acea cumătriă! Chiar şi cel mai sĕrăntoc din voi trebue sĕ facă cumătriă, dóră s'a născut om în lume, cum s'ar puté trece aşa o întêmplare mare fără beţiă. Şi cum sĕ nu facă fie-care Român cumătriă măcar cât de mică, când chiar şi faraonul Pintilei din satul cutare a făcut mai dĕunădĭ o cumătriă cu scripcarĭ de i-a mers vestea pe cele sate.

Fraţilor! Noi dela gazetă avem veste despre tóte câte se întêmplă în ţéră. Ne bucurăm de o veste bună, dér ne supĕrăm şi încă tare, când ne vine şi câte-o veste rea. Şi cea mai rea veste pentru noi este, când audim cum îşĭ mătrăşesc Românii noştri la tot prilejul averea lor.

De aceea, fraţilor, înduraţi-vĕ de voi, de copiiĭ voştri, de neamul vostru şi mai părăsiţĭ prilejurile la carĭ cheltuiţĭ averea vóstră. Este un pĕcat fórte greu, ce-l faceţĭ voi, când scăpaţĭ la orĭ-ce prilej banul vostru în mânile jidanilor. Aveţĭ sĕ daţĭ odată séma înaintea Tatălui ceresc, cum aţĭ chivernisit în acéstă lume cu munca vóstră şi cu averea vóstră. Mai lăsaţĭ sĕ trécă botezurile şi fără cumătrii şi socotiţĭ, că trei-decĭ de mii de fl., carĭ sĕ trec dela voi pe an în mânile jidanilor cu cumătriile vóstre, sunt un sodom de banĭ. La urmă când am sĕ vĕ fac socotélă câţĭ banĭ, câte sute de mii de banĭ românescĭ trec cu prilejurile vóstre de veseliă séu de măhnire şi cu alte cheltuelĭ zădarnice în mânile jidanilor, aveţĭ sĕ staţĭ încremeniţĭ. Nu vĕ vine a crede fraţilor, câtă sĕrăciă vĕ faceţĭ voi singurĭ cu cumătrii, nunţĭ, hramurĭ şi aşa mai departe.

(„Deştept.") *Un preot.*

Crisa şi ţĕranca română.

Încătrău te ducĭ, încătrău te'ntorcĭ, de eştĭ în România, nu audĭ vorbindu-se de alt-ceva, decât de lipsa séu crisa ce bântue acum ţéra românéscă dela un capĕt până la altul!

De crisă vedem, că se plânge nu numai proprietarul, arendaşul, comerciantul şi funcţionarul, dér crisa a început sĕ-şĭ sape urme adâncĭ şi în viaţa liniştită şi tihnită a ţĕranului român.

E drept, am avut un an rĕu, o recoltă slabă, care a sdruncinat óre-cum comerciul şi esistenţa populaţiunei sĕrace.

Ţĕranca română şĭ a uitat de frumósele şi plăcutele ocupaţiunĭ, ce-i făceau altă-dată atâta cinste; şĭ-a părăsit cu desĕvîrşire frumosul costum naţional, ce o împodobia altă-dată cu atâta măestriă; economia casei a uitat'o cu desăvîrşire; s'a apropiat de orăşence, schimbând drăguţa iie şi brâul plin de bete, în corset, care-i diformézĕ pieptul, aruncând pentru tot-deuna fota, iia şi mărgelele dela gât; fusul şi furca nu mai sfirâie; depĕnătórea nu mai alérgă; urgisitul de rĕsboiŭ stă aruncat în celarul după casă; lâna cea bogată a oilor nu-i mai place; pânza de bumbac ţĕsută în casă nu-i mai face cinste; în fine viaţa de ţĕran, cu care se făleau odinióră strămoşii noştri, a luat o altă faţă, schimbând'o într'o viaţă calică, ruşinósă, dér şi mult sĕrăcăciósă.

Nu dic, că tóte femeile ţĕrance şĭ-or fi schimbat traiul, şi printre ele nu se vor găsi şi femei modeste şi mai mult ca modeste, dér multe îşĭ duc viaţa în neprevedere, lipsă de economiă, cheltuelĭ esagerate, carĭ contribuesc în mare parte la sporirea şi mărirea lipsei.

Fac un apel călduros femeilor române şi în special celor dela ţéră, sĕ ne întórcem érăşĭ la plăcutele ocupaţiunĭ de altă-dată, carĭ făceau deosebită cinste harnicei Românce; sĕ nu ne mai procurăm totul de prin oraşe, sĕ fim mai económe în cheltuelĭ; mai prevĕdĕtóre, căcĭ un proverb românesc dice: „Póte bărbatul sĕ aducă cu carul şi décă femeia risipesce numai prin urechile acului, totuşĭ va întrece bărbatul".

Timpurile devin din ce în ce mai grele şi décă femeia va cheltui într'una fără cumpĕtare, mai cu sémă de unde nu mai pui la loc, se va simţi amar şi lipsa şi nu mai scapĭ de ea nicĭ-odată.

Sĕ lucrăm mai mult, căcĭ altfel nu vom mai merita numele de albina casei, ci de *trântorul casei.*

Ecaterina Panait Volănescu,
(„Albina".) Monteoru-Buzĕu

Cârma balonului.

De mai multe dile tóte foile sunt pline cu scirĭ despre acest balon, pentru care se crede că s'a aflat *cârma* potrivită şi atât de mult căutată. S'au făcut mai multe probe dilele acestea la Friedrichshafen, pe lacul Boden, în faţa unui mare numĕr de învĕţaţĭ din tóte ţĕrile. Pe lac pluteau mai multe sute de luntri şi gondole, aşteptând pornirea balonului. Din óre-care pricină însĕ proba nu s'a putut face şi aşa contele a arborat stégul albastru, vestind celor de pe malurĭ, că balonul nu póte porni, ér publicul s'a depărtat murmurând. Tocmai, când publicul se depărtă însĕ, balonul a fost scos şi i-s'a dat drumul désupra lacului, unde óspeţii învitaţĭ şi acţionarii priveau din vaporul „Regele Carol". Proba a durat o oră şi jumĕtate. Mai mulţĭ gimnasticĭ ţineau funiile: *motorul şi aripile au funcţionat cu succes.*

In gondola din faţă se afla contele *Zeppelin* cu inginerul Burr; în cealaltă gondolă erau baronul Bassus, d. Gross şi scriitorul berlines Eugen Wolf. Balonul se urcă la o înălţime de vr'o 500 metri. Conducĕtorul îl îndreptă împotriva vêntului şi încércă sĕ-l îndrepte în diferite direcţii, ceea ce şi reuşi. Scoborîrea s'a făcut în mod fórte firesc, fără ca balonul sĕ sufere vr'o stricăciune.

A doua încercare s'a făcut séra. Ridicat în înălţimĭ balonul a fost ér îndreptat în diferite direcţii. Totul mergea bine când balonul începu de-odată sĕ se scobore, cădĕnd la suprafaţa lacului. După lămuririle date, acéstă scoborîre a fost voluntară de-óre-ce începuse sĕ lipséscă puterea de tracţiune.

Acum se fac nouĕ încercărĭ şi sunt marĭ speranţe de o deplină reuşită.

Contele Zeppelin a declarat, că cu cea mai apropiată ocasiă favorabilă dênsul însuşĭ va porni cu balonul sĕu.

Despre contele Zeppelin şi despre balonul lui se scriu urmĕtórele: Dênsul e în vêrstă de 70 anĭ, dér se pare mai tinĕr cu cel puţin 15 anĭ; e un om chipeş şi puternic, figură militară. Numele lui a fost mult pomenit pe la începutul rĕsboiului germano-frances, în care a luat parte până la sfîrşit. A eşit însĕ dela óste şi de atuncĭ continu s'a ocupat *cu problema plutirii în aer séu a sburatului.* In invenţia sa dênsul a fost condus de principiul, că orĭ-ce mobil póte fi cârmuit şi balónele până acum n'au putut fi cârmuite numai din causa că li-s'a dat o formă rea. Balonul lui Zeppelin e cel mai mare din câte s'au făcut până acum. Lungimea e de 122 metri, ceea ce e mai mult ca duplul lungimei balonului lui *Urbs*, cunoscut ca cel mai mare până acum. De desuptul balonului lui Zeppelin sunt atêrnate două luntri de aluminiu, carĭ sunt puse în legătură cu o punte. In fiecare luntre se află un motor-Daimler cu o putere de câte 15 caĭ, carĭ prin transmisie pun în mişcare două regulatóre. Regulatorul dinainte are patru, ér cel din urmă treĭ părţĭ. Afară de acestea pentru cârmuire, balonul mai are două puternice aripĭ pentru cârmă, carĭ se învêrtesc cu o celeritate imensă. Maximul urcării balonului e statorit la 1100 metri înălţime şi cu o povară de 1900 chilograme póte pluti în aer 8 dile întregĭ.

Prin noua sa invenţiă, décă se va dovedi deplin reuşită — contele Zeppelin a făcut aeronauticei un serviciu enorm şi sciinţei un bine incontestabil.

Anunţ literar.*)

O dorinţă plăcută universală cred a împlini atuncĭ, când m'am decis a eda începĕnd cu anul 1901: ***„Almanachul preotului român"***, care pe lângă partea calendaristică, economică, va avé un conţinut variu întocmit conform recerinţelor unui preot român. Partea literară érăşĭ va fi compusă din preţiósele lucrărĭ ale d-lor Archidiacon Dr. Felician Bran, M. O. D-n George Simu, M. O. D-n Antoniu Pop ş. a.

Lucru cunoscut e însĕ, că edarea unei cărţĭ, mai ales române, umblă cu enorme spese, chiar pentr'aceea rog cu tótă reverinţa pe toţĭ P. O. D. Preoţĭ şi pe Sp. D., carĭ doresc a avé acest Almanach, ca sĕ binevoéscă a se însinua cât de curênd pe o corespondenţă la subscrisul.

Preţul care, amĕsurat opului, va fi cât mai bagatel, va fi de solvit numai după primirea Almanachului.

Rogând deci sprijinul atât moral, cât şi material al P. O. D. Preoţĭ şi partinitorilor acestei întreprinderĭ, mĕ voiŭ nisui, ca Almanachul sĕ corĕspundă recerinţelor, atât ce-i privesce interiorul, cât şi esteriorul.

O. D. autorĭ şi editorĭ, carĭ doresc, ca lucrările lor sĕ fie publicate în acest Almanach, sunt rugaţĭ a trimite câte un esemplar la subscrisul

Tiream (Mezö-Terem com. Satmar).

cu distinsă stimă
Cornel Dărăbant
preot.

*) Tóte foile române sunt rugate a publica acest „Anunţ".

MULTE ŞI DE TÓTE.

Arderea cadavrelor în Japonia.

Arderea séu cremaţiunea, care la început se făcea la câmp, posede, dela 1871 încóce, în cea mai mare parte din oraşe, construcţiunĭ speciale. La Tokio, în 1897, din 34 mii de morţĭ, 15,000 adecă 40 la sută au fost arşĭ şi 19,000 îngropaţĭ; în 1899, proporţiunea se crede a fi de 42 séu 43%.

La Tokio sunt 7 cuptóre crematóre. Cremaţiunea e de trei clase: preţurile diferă, dér arderea cadavrelor se face la fel. Comburarea unui cadavru ţine trei până la cincĭ óre.

*

Animalele şi portretele de animale.

E dovedit, că animalele cunosc în tablourĭ pe semenii lor şi pe alte animale. Alexandru de Humboldt arătă într'o di maimuţei sale Titi un tablou, pe care erau zugrăvite vespĭ şi lăcuste; maimuţa le cunoscu şi căuta sĕ le apuce şi sĕ le mănânce. Paserile îşĭ cunosc chipul privindu-se în oglindă, tot astfel pisicile, cânii şi caprele. Cânii une-orĭ mirósă pe cel din oglindă, alte-orĭ încep a-l lătra. Un coteiu, vĕdĕnd la museu un tablou cu un câne mare, începu a lătra şi apoi fugi chelălăind. Un câne de vênat, vĕdĕnd un tablou de vênătóre, căuta fel şi chip sĕ ia şi el parte la urmărirea animalelor. Sculptorul Rüsche a fost nevoit sĕ ducă din atelier portretul unui câne, căcĭ al sĕu vré sĕ-l musce numai decât pe cel zugrăvit.

Proprietar: Dr. Aurel Mureşianu.
Redactor responsabil: Gregoriu Maior.

„ALBINA“ institut de credit şi de economii în SIBIIU.

Publicaţiune.

În sensul art. de lege XXXVI. din anul 1876 § 29.

1. Suma scrisurilor fonciare puse în circulaţiune cu diua de 30 Iunie 1900 . . . . Cor. 4.721,500.—

2 Pretensiunile institutului de împrumuturĭ hipotecare, carĭ servesc de acoperirea acestor scrisurĭ fonciare sunt de . . . . Cor. 4.794,340.58

3. Valórea hipotecelor luate de basă la sus numitele împrumuturĭ hipotecare este de . . . . . Cor. 18.072,060.—

4. În sensul §. 97 din statute „fondul special“ prentru asigurarea scrisurilor fonciare e de . . Cor. 400,000.—

şi e plasat în următórele efecte:

Nomin. Cor. 2100.— Sorţĭ de stat din 1854 cu 3·2%.
„ „ 10,400.— „ „ „ „ 1860 „ 4.%.
„ „ 5,800.— Oblig. cu premiĭ ale băncii ung. hipot. cu 4 %.
„ „ 4,600.— Sorţĭ ale împrumut. pentru regul. Tisei cu 4 %.
„ „ 2,600.— „ „ „ „ „ Dunărei din 1870 cu 5.%.
„ „ 6.000.— Obligaţiunĭ cu premiĭ ale institut. austriac de credit fonciar cu 3.%.
„ „ 200.000.— Scrisurĭ fonciarĭ Ungarische-Landes Central-sparcassa cu 4.½ %
„ „ 163 000.— Scrisurĭ fonciarĭ Pester ungar. Commercialbank cu 4.½%
„ „ 4 000.— Acţiunĭ ale reuniunei generale de credit fonciar pentru proprietarii micĭ din Ungaria cu 5.%.

Acesta e îndus în cont separat şi plasat în efecte publice.

Sibiiu, în 1 Iulie 1900.

Direcţiunea.

Nr. 1347-1900.

Escriere de licitaţie.

Comuna Sĕlişte (Comitatul Sibiiu) escrie licitaţie pentru **darea** *în întreprindere a lucrărilor* **de regulare** la partea aceea a **riului**, ce trece prin comună.

Licitaţia se va ţine în 22 Iulie a. c. st. n. la 10 óre a. m. în cancelaria comunală.

Licitaţia e verbală, sĕ primesc însĕ până la óra licităţiĭ şi oferte în scris.

Preliminariul lucrăriĭ e 36.274 coróne 54 fileri.

Vadiul pentru licitanţĭ, respective oferenţĭ, se statoresce cu 5% a sumei preliminate.

Planul, preliminariul şi condiţiunile de licitare se pot vedé în cancelaria comunală în órele oficióse.

Sĕlişte, în 4 Iulie 1900.

Primăria comunală:

Jordachie Roşca Căpitan, primar. *A. Hein*, notar.

2—3

„Gazeta Transilvaniei“ cu numĕrul à **10 fil.** se vinde